

Gjuteriet

Nr.3
2018
ÅRGÅNG 108

NORDENS LEDANDE BRANSCHTIDNING / MILJÖ OCH ENERGI

TEMA: Miljö och energi

Gjuterihantverk från Vetlanda till Los Angeles

Innova mera med Sillén/Hannovermässan

Kvarts – alltid aktuellt/Ta vara på överskottssand

Just **add** Foseco

I en värld som innebär allt större utmaningar arbetar Foseco för att förenkla din verksamhet genom att tillhandahålla innovativa lösningar som verkligen ger resultat.

Under mer än åttio år har vi lyckats upprätthålla ett oöverträffat rykte som leverantör av nyskapande idéer avsedda att förbättra våra kunders processer. Genom att konsekvent säkerställa förstklassiga resultat är vi idag den självklara samarbetspartnern för gjuterier runt om i världen.

Så, släpp lös din fulla potential: **just add Foseco.**

- + Partnerskap
- + Global teknologi – levererad lokalt
- + **Kreativa, innovativa lösningar**
- + Expertrådgivning
- + Tillförlitlighet
- + Kunskapsledande

+46 532 607730

order.sweden@foseco.com

www.foseco.se

Gjuteriet

NUMMER 3 2018 MILJÖ OCH ENERGI

6.

28.

32.

Omslag: Maria Montazami i sin trädgård i Los Angeles framför skylten som är gjord av Vetlanda gjuteri. Foto: David Elg

KOMMANDE NUMMER

#4 2018 har tema Förädling av gjutgods och kommer ut den 7 september. Sista materialdag är 15 augusti.

#5 2018 har tema Mässnummer och kommer ut den 9 november. Sista materialdag 26 är oktober.

Ring 0733-62 50 85 eller mejla n.wickman@ad4you.se för att boka annons

Innehåll

REPORTAGE

6. VETLANDA GJUTERI – Old school med moderna idéer

TEMA – Miljö och energi

16. KVARTS – alltid aktuellt

18. ÖVERSKOTTSSAND – en produkt inte avfall

20. ARBETSMILJÖ och säkerhet

21. CIRKULÄR EKONOMI – ett måste för framtiden

AKTUELLT

26. ASIENDOMINANS på Hannovermässan

28. INNOVERA mera med Sillén

ALLTID I GJUTERIET

5. REDAKTIONENS RUTA

14. KORT OCH GOTT

22. 6 SNABBA – Per-Åke Andersson

24. PÅ WEBBEN

25. I LUNCHRUMMET

32. MÅNADENS GJUTARE – Sofie Stråhle

38. SVERIGES GJUTERITEKNISKA FÖRENING

40. SVENSKA GJUTERIFÖRENINGEN

41. TEKNISKA HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

42. KRÖNIKA av Salem Seifeddine

”

Det har alltid pratats mycket om miljön hemma. Jag kommer ihåg att det firades när miljöpartiet kom in i riksdagen och så vidare. Så det har alltid varit en naturlig del för mig. Jag är väl lite av en miljönörd”

Månadens gjutare Sofie Stråhle

Läs mer på sidan 32.

Höganäs Verkstad

GRUNDAD 1893

Karusellsvarvning och Arbörning

6 karusellsvarvar med max 3 m $\varnothing$ och drivna verktyg
3 större arbörverk

NYHET
NU FINNS VI ÄVEN
I LANDSKRONA

042-33 82 00 • info@hverk.se • hoganasverkstad.se

Elkem – the preferred choice

Phone: +45 45 66 12 12
www.foundry.elkem.com

Kontakta oss på Växjö Gjuteriservice AB när ni behöver leverera större volymer i tid och behöver ökad kapacitet.

Växjö Gjuteriservice AB är ett bemanningsföretag inom **gjuteribranschen** och tar uppdrag över hela landet. Vi erbjuder rätt bemanning när och där det behövs! Inom en dag är vi hos er från måndag till söndag! Våra kunder består idag av ett 15-tal svenska gjuterier inom stål, järn och lättmetall.

Våra tjänster innefattar

- Gjutgods, 0,2kg till 20 ton.
- Slipning
- Rensning
- Blästring
- Svetsning

Växjö
Gjuteriservice AB

Ni är välkomna att kontakta Växjö Gjuteriservice AB
leventeandras@hotmail.com. tel. 0736228701

www.vgsab.se

more from minerals

Vår omfattande **produkt-portfölj** med ursprung från hela världen hjälper oss att möta våra kunders behov av råvaror och mineraler.

Dessutom har vi medarbetare med **många års erfarenhet** och **teknisk kompetens** som finns där för dig.

SIBELCO
EUROPE

+46 31 733 22 00
info.molndal@sibelco.com

www.sibelco.eu

Gjuteriet

TIDSKRIFT FÖR

Svenska gjuteriföreningen och Sveriges Gjuteritek-niska förening

ANSVARIG UTGIVARE

Christian Karlsson, Ordförande Sveriges Gjuteritek-niska Förening

UTGIVARE

AB Gjuteriinformation Jönköping c/o Svenska Gjuteriföreningen, Box 2033, 550 02 Jönköping

REDAKTION

Elisabeth Anderberg (redaktör)
Telefon: 0730-483770
E-post: redaktor@gjuteriet.se

David Elg (frilansfotograf)
Kontakt: david.elg@moob.se

Lotta Larsby (frilansskribent)
Kontakt: lotta.larsby@moob.se

Martin Wänerholm (frilansreporter)
Kontakt: martin.wanerholm@swerea.se

Ingemar Svensson (frilansskribent)
Kontakt: gjutare@telia.com

PRENUMERATION

Emelie Karlsson
Telefon: 010-21 24 231
E-post: emelie.karlsson@pwc.com
Prenumeration: 495 kr, exkl. moms (helår)
Prenumeration till utlandet; 725 kr (helår).

GRAFISK FORMGIVNING

Strokirk-Landströms AB

ANNONSBOKNING

Ad 4 you Media AB
Kyrkogatan 1 ½ trappa ned
172 32 Sundbyberg
Nils-Erik Wickman
E-post: n.wickman@ad4you.se
Telefon: 0733-62 50 85

TRYCK

Strokirk-Landströms AB
Inläg: MultiOffset 90 g.
Omslag: MultiOffset 190 g.

UTGIVNINGSDAGAR 2018

13/4, 8/6, 7/9, 9/11, 14/12

MATERIAL OCH RÄTTIGHETER

För icke beställt material ansvaras ej.
Citera gärna, men uppgi också källan.

KAN MAN FÅ VARA MÄNNISKA UTAN ATT FÖRSTÖRA VÅR JORD?

Slutet av året så florerade det ett klimattest via klimatkontor.se på sociala medier. Man fick fylla i hur mycket man reste, hur man reste, hur man åt, bodde, shoppade och så vidare. Jag gjorde detta och fick veta att jag släpper ut 5,6 ton CO₂e per år. Om vi ska nå framtida klimatomål så behöver vi komma ner till 2 ton per år och person. Så jag bestämde mig för att göra 2018 till året då jag skulle minska mitt koldiox-idutsläpp.

Med en liten självbelåten klapp på min axel lade jag upp detta löfte på mina kanaler på sociala medier. Och jag kände redan innan jag startat att jag var förbannats duktig.

Så vad gjorde jag då? Jag gick ut hårt och beställde en ny mer klimativänlig bil. Hade dock inte råd med elhybrid så det fick bli en mindre bil som drog mindre bensin. Jag införde vegetariska dagar och när vi åt annat kött än viltkött var jag noga med var köttet kom från. Övriga matinköp skulle givetvis gå i ekologiskt tecken, hemburen i en tygkasse och när jag reste längre sträckor så blev det med tåg. Detta gick bra.

Sen kom aftonbladets fantastiska granskning av kobolt-industrin och jag kunde visserligen känna mig nöjd med att jag inte ruinerade mig genom att köpa en elbil med hänvisning till granskningen. Men jag tittade runtomkring mig och mina teknikprylar. Datorer, telefoner, paddor och annat. Klimatångest.

Sedan höll vintern i sig till förbannelse och de där cykelturerna och promenaderna överallt gjorde livet minst sagt till ett litet helvete vissa dagar. Klimathat.

Sambons son med familj funderar på att flytta till USA. Oj förlåt, jag kan inte hälsa på för jag får ju inte flyga. Klimatskilsmässa.

Alla diskussioner som följde med vänner och bekanta om vad som egentligen var ett hållbart levnadssätt. Om vi inte reser och lär av varandra, hur ska vi då kunna utvecklas och via forskning och teknologi då kunna bromsa klimathotet? För inte trodde jag väl att det räckte med att sluta flyga och äta bönor några gånger i veckan? Klimatförvirring.

Och nu. Pricken över det jävla i:et i klimatarbetet. Jag bidrar mer till att förstöra mil-jön med mina tygkassar än om jag skulle köpa en plastkasse. (gångar tio eftersom jag alltid glömmer tygkassen och köper en ny varje gång jag handlar...)

Kan jag få vara människa utan att förstöra vår jord???

Svaret på den frågan är nej. Jag är människa och därmed bidrar jag till att förstöra vår jord.

Jag drar täcket över huvudet och tänker jag skiter i det här nu. Inget jag gör spelar någon roll ändå. Men så tar jag mig samman och tänker funderar på hur jag ska ta mig till för att bidra till en bättre värld.

Kommer ni ihåg tidningen Lyckoslanten där figurerna Spara och Slösa fanns med? Eller ja, de finns fortfarande. Det kan man ju faktiskt applicera även på klimatet.

Så moder jord. Jag har inte gett upp än. Jag ska lära känna dig mer och på så sätt ta hand om dig på bästa sätt. Jag ska sätta upp en koldioxidbudget och tänka att det är min hyra till dig. Du är ju ändå hygglig på så sätt att du vill ta så lite betalt som möjligt. Så om jag en dag har spenderat mer av min budget så får jag snåla in dagen efter.

Det kan ju inte göra saken sämre i alla fall. Idag i alla fall. Imorgon kommer det väl nya besked...

/Elisabeth Anderberg

Kalendarium

11-15 juni: European Conference on NDT

Plats: Göteborg

18-20 september: Introduktion i Gjuteriteknik. (sista anmälningssdag den 17 augusti)

Plats: Jönköping

Tipsa gärna om saker vi kan ta med i Kalendariet. Du skickar det till redaktor@gjuteriet.se

Jimmy Nilsson framför några få av alla skyltar de tillverkar på Vetlanda Gjuteri.

OLD SCHOOL MED MODERNA IDÉER

Det finns inte en enda av er som läser detta som inte har kommit i kontakt med en produkt från Vetlanda Gjuteri. Troligtvis dagligen.

För de där små skyltarna som sitter fastskruvade på flera lyktstolpar, ni vet de där med siffror och bokstäver på, de är gjorda av det lilla gjuteriet med stora visioner.

TEXT OCH FOTO: ELISABETH ANDERBERG

Du får en tidig hint över vad som tillverkas inne på Vetlanda Gjuteri redan innan du klivit innanför dörrarna. Det står flera olika skyltar utanför med företagsnamn och även en karta över en golfbana.

Och det är just skyltar som är gjuteriets signum. Allt från de små skyltarna på lyktstolparna runt om i landet till skyltar på diverse ridanläggningar till en skylt som står i en trädgård i Los Angeles hos en viss känd hemmafru.

JIMMY NILSSON MÖTER upp i hallen. Han kommer precis från verkstaden

för slutarbete med några skyltar. När jag frågar honom om vilken titel jag ska använda på honom skrattar han lite.

Alltså här gör alla allt. Eller rättare sagt alla kan göra allt. Jag är väl VD men det är inget jag brukar säga. Om någon frågar mig så jobbar jag på och driver ett gjuteri tillsammans med alla andra här, säger han och det märks att det inte är någon spelad ödmjukhet. Det är så han ser på det.

Men Jimmy har inte alltid arbetat inom gjuteribranschen. Han har sitt ursprung från handelsbranschen som säljare. Det var hans pappa, Rolf Nilsson, som fick honom till gjute-

ribranschen och Vetlanda.

Min pappa har alltid jobbat på gjuteri och 2001 fick han nys om ett gjuteri i Vetlanda som var till salu. Han ringde mig och frågade om jag ville titta på det och driva det tillsammans med honom, berättar Jimmy.

Då arbetade Jimmy som sagt inom handelsbranschen, bodde i Skåne och hade barn som gick i skolan. Men han hoppade på och efter sex månader ägde han ett gjuteri tillsammans med sin pappa.

FÖR JIMMY PÅBÖRJADES då en resa i att lära sig allt om verksamheten från början. Hans pappa var mycket kun- ►

Far och son. Jimmy och Robin Nilsson arbetar tillsammans. Men Robin sköter den digitala delen. "Han kan inte ens hantera sin telefon" säger Robin om sin pappa.

Mycket av Robin Nilssons jobb gör han bakom skärmarna. Det är där han kan vara kreativ.

Vetlanda Gjuteri får ofta uppdraget att tillverka plaketter till Sweden Horse show.

nig och hjälpte honom i sitt lärande. Men även medarbetarna har haft en stor roll i Jimmys läroprocess.

Jag tror att det har varit utvecklande för alla att jag inte har kunnat, eller fortfarande inte kan allt. När någon har kommit till mig och frågat om en lösning till ett problem så har jag ärligt kunnat säga: Jag vet inte. Vad tycker du? säger Jimmy och menar att det har bidragit till att alla har utvecklats och det har varit okej att misslyckas.

Det har varit viktigt för mig. Att alla får chansen till att få vara kreativa och då behöver man också känna sig trygg i att misslyckas ibland. Det är bara bra!

När Rolf och Jimmy tog över Vetlanda Gjuteri så tillverkades det, förutom brickorna på lyktstolpar, mycket vägskyltar. Men tiderna förändras och så även materialval till diverse produkter.

Idag gör man mycket till golfklubbar, ridsporten och offentliga miljöer. Och man erbjuder sandgjutna aluminium- och mässingprodukter.

Men går det att överleva på tillverkning av produkter till ridsporten och golfklubbar? De skyltar ni gör håller ju länge.

Ridsporten är en av de största sporterna i Sverige. Just nu har vi till exempel tillverkat 35 000 plaketter till ridsporten. Och till golfen gör vi ju inte bara teeskyltar, det är allt från det till miljöer. Men vi har en bredd i vårt utbud. Det är det som har gjort att vi aldrig hamnat i någon riktigt kris, säger Jimmy.

NÄR DU GÅR in på gjuteriet så är det manuellt arbete som dominerar. Digitaliseringen har inte nått in till gjuteriet. Och det är så Jimmy vill ha det. De arbetar med ett gammeldags hantverk och moderniseringen sker mer när det handlar om produktutveckling och design.

Visst skulle vi kunna köpa in någon robot som skötte något av arbetet. Men vi har så många specialtillverkningar som kräver en människas hand, säger Jimmy.

Den digitala delen sköter Jimmys

son Robin inne på sitt kontor. Där omvandlar han skisser, foton och annat till digital design som de sedan kan använda när de gör skyltar ute i gjuteriet på ett hantverksmannamässigt sätt. Old school med moderna idéer på något vis.

Ett exempel på det är gravskyltar. Tillverkningarna av dessa började efter det att Jimmy satt och läste om gravskändningar där personer hade vält gravstenar.

Vi har tidigare gjort skyltar som man sedan satt på gravstenar. Men jag tänkte att vi skulle ju lika gärna kunna göra gravskyltar. De är billigare, lättare att hantera och går att få minst lika fina som en gravsten.

Sagt och gjort, de gjorde några exempel och nu ökar efterfrågan på gjutna gravskyltar. En modern idé i en traditionell värld.

IDÉER ÄR DET gott om på Vetlanda Gjuteri. Exempelvis hur man kan hitta fler användningsområden till produkter man redan tillverkar. Som en konsoll de oftast använder till att

Svenska kyrkan har varit en stor kund under många år. Nu tillverkar Vetlanda Gjuteri även gravskyltar som alltmer ersätter gravstenar.

Man får vara lite klurig för att hitta fler användningsområden av befintliga produkter. Till vänster håller Jimmy Nilsson upp en konsoll som man hänger en skylt i. Men vänder man upp och ner på den, som till höger, så blir det en sadelhållare.

Jimmy Nilsson vet att det finns massor med digitaliseringsmöjligheter. Men på Vetlanda Gjuteri håller man fast vid hantverket.

Plaketter till ridsporten in the making.

hänga upp skyltar på.

Vi gör mycket till stall som sagt. Och så satt vi en dag och tittade på den där konsollen och tänkte om man vänder den upp och ner så skulle det kunna bli en sadelhållare, berättar Jimmy och så hade en ny produkt kommit till världen.

Sadelhållaren blev en specialprodukt och det har det gjorts många av under åren som Jimmy har drivit gjuteriet. I matsalen på Chalmers i Göteborg hänger det en gigantisk skylt på väggen gjuten i fem olika delar som är tillverkad av Vetlanda Gjuteri. På Ingarö golfklubb ligger det en skylt på fyra gånger tre meter

i en sluttning på golfbanan. Även den tillverkad i Vetlanda. I en butik som säljer Oscar Jacobsson-kostymer finns det specialtillverkade hängare just för de kostymerna, gjorda av Vetlanda Gjuteri.

Tror du att du har någon fördel av att ha varit säljare i en annan bransch tidigare?

Ja det tror jag absolut. Kontakten med människor och att lyssna in vad kunder vill ha tror jag kommer därifrån.

DEN SVENSKA MARKNADEN är den största för företaget. Men de har gjort skyltar till golfklubbar och privatper-

soner över hela världen. Just nu ser de en trend från övriga Europa till att faktiskt vilja ha hantverk igen.

Vi samarbetar med ett tyskt företag som märker att de europeiska länderna har tröttnat på Kina. Nu vill man ha kvalitet och då gör det inget att det kostar lite mer. Till exempel så har vi nyss fått in en order från Schweiz via det tyska företaget, berättar Jimmy och tror att det är en kombination av miljötank och att det åter igen har blivit lite status att ha hantverksprodukter.

Vi blir avbrutna av att Jimmys telefon ringer. Det är pappa Rolf. Han är numera pensionär men hjälper till ►

Dessa har vi sett alla. Och någon måste ju göra dem. Det gör Vetlanda Gjuteri.

när det behövs. Jimmy ber att få ringa upp efter intervjun varpå Rolf undrar om han har någon snygg bild på honom som vi kan använda i reportaget.

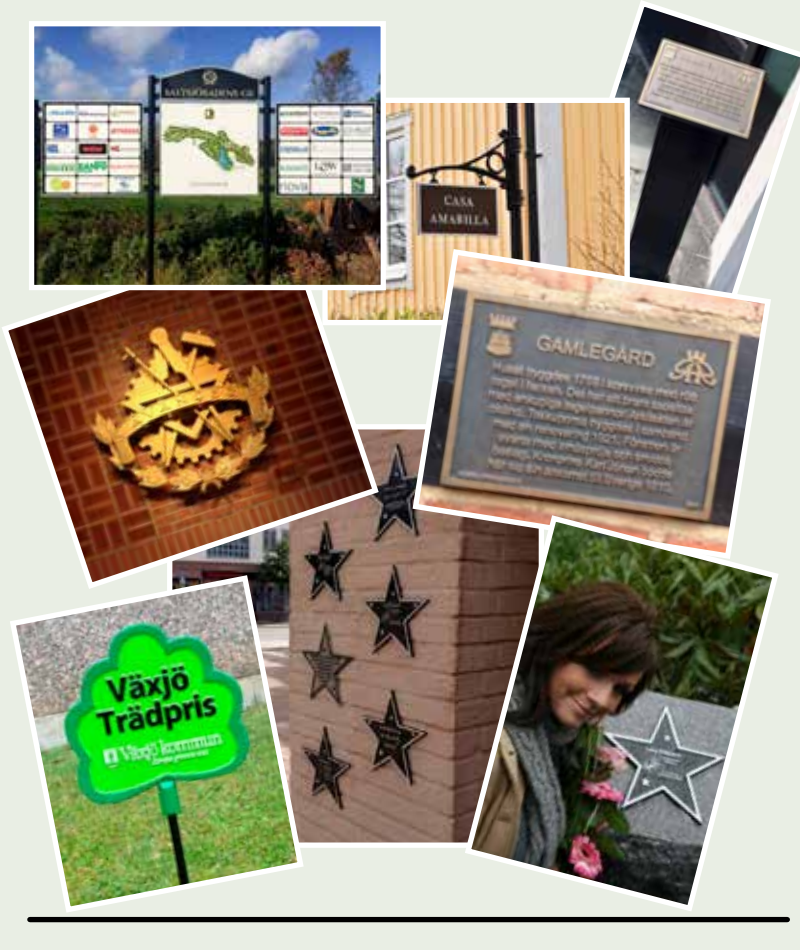
Så typiskt pappa, säger Jimmy och skrattar för att sedan visa upp bredden av produkter de tillverkar.

Förutom att det blir en säkerhet för företaget att ha en bredd i sitt utbud tycker han att det är väldigt roligt och lärorikt att göra så mycket olika saker.

Och det är fantastiska produkter både i design och tillverkning. Men mest funderar jag mest på de där plattorna på lyktstolparna. Det finns så många saker omkring oss som vi sällan gör någon notis om, men som fyller en funktion och som någon faktiskt tillverkar. Så varje gång jag går förbi en lyktstolpe med en sådan skylt på kommer jag att tänka på gjuteriet som använder gammeldags tillverkningsmetoder till moderna idéer.//

Läs mer på nästa uppslag om skylten från Vetlanda som hamnade i Los Angeles.

Ett urval ur Vetlanda Gjuteris produkter de tillverkat under åren. Bland annat ser vi dekorationen som hänger i matsalen på Chalmers, kändisstjärnan vid Lena PH, skyltar till golfklubsområde, offentliga skyltar med mera.

TÄNK FRAMÅT. TÄNK HÅLLBARHET.

Det är ofta lönsamt för den metallurgiska industrin att upparbeta och återvinna sina restprodukter. Speciellt gäller detta i framtiden när miljökraven och deponikostnaderna ökar. Fråga oss på Carbomax om vår mångsidiga briketteringsteknik så ska vi visa hur man på ett effektivt sätt kan göra nya råvaror av industrins restprodukter. Eller läs mer på **carbomax.se**

Carbomax
Designing Raw Materials.

Skylden som är gjord på Vetlanda gjuteri fick Maria Montazami på sin 50-års dag. I framtiden blir det sonen Nicholas som får ta över den.

Från Vetlanda till Los Angeles

Vetlanda gjuteri fick i uppdrag att göra en 50-års present åt Maria Montazami i form av en personlig skylt. -Vi fick en skiss över huset som Robin sedan gjorde om som mall i datorn, berättar Jimmy Nilsson.

Tidningen Gjuteriet hälsade på hos Hollywoodfrun som är stolt över att ha svenskt hantverk i trädgården.

TEXT: LOTTA LARSBY, FOTO: DAVID ELG

Det är en härlig vårdag på den Kaliforniska kusten. Friska vindar från stilla havet svalkar oss när vi knackar på den välkända dörren till den Svenska Hollywoodfrun Maria Montazamis eleganta villa. Vi befinner oss i en av Los Angeles förorter, i ett så kallat gated community.

Maria möter oss i dörren med ett glatt leende. Redan när vi stiger in i

entren är det tydligt att här bor någon som valt varenda detalj med omsorg.

MARIA VISAR OSS in genom huset och ut i den stora trädgården på baksidan. Där står dagens huvudattraktion och anledningen till vårt besök. I Marias trädgård står nämligen ett stycke Svensk hantverkshistoria i form av en gjuten skylt. Skylden fick Maria i gåva vid sin 50-årsdag av de goda vännerna

Malin och Kent Plateryd från Sverige. De hade låtit skylden tillverkas på Vetlanda Gjuteri som en överraskning åt Maria. På skylden finns Marias hus avbildat, tillsammans med texten Welcome to the Montazamis och en Svensk, Persisk och Amerikansk flagga.

Skylden står i en lummig liten sitthörna med utsikt över både huset, swimmingpool och basketplan i mini-

Det svenska hantverket har en speciell plats i Maria Montazamis hjärta.

format. Maria berättar att skylten gärna blir ett samtalsämne när familjen har gäster. Hela familjen, även om alla barnen numer är utflugna, är väldigt stolta över skylten och det hem dom växt upp i. Flaggorna på skylten visar de olika arv som familjen Montazami representerar. Maria med sitt Svenska ursprung, hennes man Kamran som har Persiska rötter och såklart Usa som alla deras barn är födda i.

MARIA BERÄTTAR ATT ursprung är viktigt för henne, och att det även går igen i hennes inredningsstil. Visst tycker hon det är roligt att följa trender och berättar att hon var först ut i bostadsområdet att ändra om både hus och trädgård till den ljusa trend som gäller just nu. Men, vill hon förtydliga, att även om hon ändrade

om hela stilen till ljust och fräscht från murrigt och mörkt, valde hon att göra det med ett hållbarhetstänk. Hon berättar att hon bland annat behöll utemöblerna eftersom de var i god kvalitet och inköpta för att hålla i många år, och istället uppdaterade textilier och detaljer så att helheten gav ett helt nytt uttryck. Kära konstverk som skylten från Småland, är detaljer hon aldrig skulle göra sig av med.

VITALAR VIDARE om valet av gedigna material och gott hantverk. Det tror Maria är något hon värderar lite extra högt som Svensk, eftersom vi har en så lång historia av skickligt hantverk. På frågan om skylten kommer att gå i arv svarar hon att sonen Nicholas definitivt kommer att få ärva skylten

eftersom han är den enda som kommer behålla namnet Montazami.

-Vad döttrarna kommer att heta för konstigt, det får vi väl se! skrattar Maria, men håller med om att det kanske blir läge att låta fler skyltar tillverkas så att alla fyra barnen kan få med sig varsin, som minne av sitt älskade barndomshem.//

GJUTERIET.SE

På webben kan du se en film med Maria Montazami och vad hon har att säga om skylten från Småland.

KORT OCH GOTT

31 MILJONER TILL KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Inom det strategiska innovationsprogrammet Metalliska material satsas nu över 31 miljoner kronor på projekt som ska stärka och säkra framtidens kompetensförsörjning inom den svenska metallindustrin. Det rapporterar svenskverkstad.se

Satsningen är en följd av att regeringens samverkansprogram "Uppkopplad industri och nya material", med prioriterat att öka intresset för teknik och naturvetenskap bland ungdomar.

Nio olika projekt har i utlysningen "Kraftsamling för framtidens kompetensförsörjning i metallindustrin" beviljats stöd från den svenska innovationsmyndigheten Vinnova.

– För att våra industrier ska fortsätta kunna vara internationellt konkurrenskraftiga måste de kunna försörja sig med kompetens och en viktig aspekt av det är att vara attraktiva som arbetsgivare. Det finns många åsikter om hur man blir det. Med den här satsningen hoppas vi kunna gå mera på djupet och få bättre kunskap om hur vi kan skapa engagemang kring vår industri, som är en av nycklarna för att skapa en hållbar framtid på riktigt, säger Gert Nilson, programchef för Metalliska material till svenskverkstad.se

Länk till hela artikeln och vilka de beviljade projekten är hittar du på gjuteriet.se

KLIMATINDIKATORN – FÖR SVERIGE I TIDEN

Gjuteriföreningen har tagit fram en klimatindikator som visar hur mycket det skiljer sig i koldioxidutsläpp per ton gjutgods beroende på var i världen man handlar från.

Klimatindikatorn baseras på uppgifter framtagna av svenska miljöinstitutet IVL och Swerea Swecast. De angivna koldioxidutsläppen som visas är utsläpp per ton gjutgods baserat på den mängd el som behövs för att smälta metall för att tillverka ett ton gjutgods plus utsläpp från transport till Sverige.

Indikatorn visar tydligt vilken klimatpåverkan det innebär att välja gjutgods från andra länder. Ett steg i att öka medvetandet i konsekvenserna i sina beslut var man väljer att lägga såväl produktion som handel.

Du kan också få en digital klimatindikatorn enkelt till din hemsida. Länk till detta finns på gjuteriet.se

LÄTTARE MOTORER FÖR KLIMATET

Forskaren Moshin Raza vid Mälardalens högskola har forskat kring hur komponenter för tekniska system som används inom transporter och kraftproduktion kan utformas för att minska bränsleförbrukningen och på så sätt bidra till mindre miljöfarliga utsläpp.

Moshon Raza har tittat på hur gjutprocessen ser ut idag för exempelvis komponenter till jetmotorer och gasturbiner. Sedan har han utvecklat en ny metod för att producera lättare komponenter.

- Förmågan att tillverka lättare komponenter kommer, utöver minskad miljöpåverkan, också att bidra till minskade produktionskostnader och minskad resursanvändning vid tillverkningen av dessa komponenter, säger Moshin Raza i ett pressmeddelande på högskolans hemsida.

NY GJUTERIUTSTÄLLNING I FORSVIK INVIGD

Den 12 maj invigdes i Forsvik en ny gjuteriutställning; Avtryck. Denna är uppbyggd i den före detta gjuterihallen i Forsvik. Utställningen är en tidsresa till Forsviks bruks glansdagar. I utställningen möter man ett modernt gjuteri som stod färdigt 1909. Detta var en tid när försäljningen av gjutjärnprodukter sköt i höjden. Med ett stort antal fotografier återspeglar man produktionen, miljön och arbetet i gjuteriet på Forsviks bruk. Bilderna kompletteras med dels verktyg och utrustning från gjuteriet dels exempel på produkter som gjutits i gjuteriet. För att förklara för besökarna hur gjutning går till har utställningen kompletterats med en del modern utrustning.

Frågor om utställningen kan besvaras av pedagog Christina Bodling.

Invigningstalare var Ingemar Svensson, Gjuterihistoriska Sällskapet. Han gav i invigningstalet en kort resumé över gjuteriindustins utveckling. Han betonade speciellt den betydelse gjuteriindustrin har haft i det äldre samhället och fortfarande har i dagens moderna samhälle. Till klangen från en i brons gjuten klocka förklarade han utställningen Avtryck invigd.

”

Ett utökat samarbete mellan olika aktörer är en av de viktigaste nycklarna till ökad trafiksäkerhet.

LASTBILAR OCH PERSONBILAR VARNAR VARANDRA

Nu introducerar Volvo Lastvagnar en ny molnbaserad tjänst, Connected Safety, som gör att Volvolastbilar och Volvobilar automatiskt kan varna varandra vid riskfyllda trafiksituationer. Att två fordonstillverkare som är oberoende av varandra gör det möjligt för personbilar och lastbilar att dela realtidsinformation på det här sättet är banbrytande.

Connected Safety lanserades för personbilar av Volvo Cars 2016. När Volvo Lastvagnar nu introducerar motsvarande tjänst kan lastbilar och personbilar också varna varandra. Det är möjligt tack vare att de båda företagen delar säkerhetsdata mellan sina respektive moln.

”Ett utökat samarbete mellan olika aktörer är en av de viktigaste nycklarna till ökad trafiksäkerhet. Ju fler fordon som kan utbyta information i realtid om vad som händer ute på vägarna, desto mindre risk för att olyckor ska inträffa. Med Connected Safety öppnar vi dörren till framtiden med förhoppningen att även fler fordonstillverkare vill medverka”, säger Carl Johan Almqvist, Traffic and Product Safety Director på Volvo Lastvagnar i ett pressmeddelande.

När föraren aktiverar varningsblinkersn sänder lastbilen en signal via förarens internetanslutna mobiltelefon till Volvo Lastvagnars molntjänst. Därifrån skickas informationen vidare till motsvarande tjänst hos Volvo Cars. En varning sänds därefter ut till uppkopplade personbilar och lastbilar som närmar sig det fordon som har varningsblinkersn påslagen.

KVARTS – ALLTID AKTUELLT

Det finns många anledningar till att låta kvarts fortsätta vara en viktig fråga ute hos gjuterierna. Framförallt för att det är ett ämne som fel hanterat är mycket skadligt men även för att det nu skett en del förändringar i EU:s lagstiftning och mer kan väntas framöver.

TEXT: MARTIN WÄNERHOLM FOTO: INDUSTRIARBETSGIVARNA OCH PATRIK SVEDBERG

Riskerna med kvarts är något som den svenska gjuteriindustrin, men även andra branscher som till exempel gruvindustrin, hanterat under många år. Det har också gett god effekt och antalet nya fall av den allvarliga lungsjukdomen silikos har minskat, men det innebär inte att företagen kan slå sig till ro.

– Det är viktigt att man fortsätter jobba förebyggande, att man utbildar sin personal kring vilka riskerna är och hur man skyddar sig så att inte kunskapen glöms bort, säger Cecilia Andersson, arbetsmiljöexpert hos Industriarbetsgivarna som organiserar arbetsgivare inom basindustrin.

Cecilia Andersson är också medlem i EU-kommissionens rådgivande kommitté för arbetsmiljöfrågor. Inom ramen för detta har hon följt arbetet inom EU kring kvartsfrågan som nyligen lett till ett EU-gemensamt gränsvärde för kvarts på 0,1 mg/m³ luft, vilket är samma nivå som Sverige haft tidigare. Kvarts har i samband med detta förts in i EU:s carcino-

gen- och mutagendirektiv, med regler som nu ska införas i respektive lands lagstiftning. Beslutet har föregåtts av flera års diskussioner och förhandlingar och även om ett beslut nu fattats så är detta inte slutet för debatten i EU, i stället framgår av beslutet att det ska ses över om några år när ytterligare forskning har genomförts. Detta var en kompromiss för att tillgodose EU-parlamentets krav på ett lägre gränsvärde än vad som blev resultatet. Även i Sverige fanns enligt Cecilia Andersson önskemål om lägre gränsvärden. Till exempel de svenska arbetsmiljömedicinska klinikerna föreslog ett gränsvärde på 0,025 mg/m³ för de menar att det är först på dessa nivåer som man ser att riskerna minskar ordentligt vid inandning.

– Det som är viktigt är att inte nöja sig med att man ligger under 0,1 utan försöka jobba för att det ska bli så lågt som möjligt, ner mot noll.

ATT EU NU infört samma gränsvärde som Sverige haft tidigare tycker Cecilia Andersson är bra då det blir

Cecilia Andersson

mer konkurrensneutralt. Då Sverige sedan länge reglerat kvartshanteringen i Arbetsmiljöverkets föreskrifter blir det inte så stora skillnader för svensk industri. Men införandet i carcinogen- och mutagendirektivet kommer ändå innebära vissa förändringar. Bland annat ska arbetsgivare föra ett register över personer som exponerats för

kvarts. Exakt hur detta kommer att se ut i Sverige är inte klart i nuläget.

– En sak som kan vara aktuell för gjuteriindustrin är substitutionsprincipen. Det innebär att om det är möjligt så ska man byta ut det aktuella ämnet i det här fallet kvarts, förklarar Cecilia Andersson

De som av olika tekniska skäl inte kan byta ut till exempel gjuterisanden mot en sand med lägre kvartsinnehåll måste motivera detta och dokumentera de utredningar som har gjorts. Även detta är nyheter som Arbetsmiljöverket kommer att hantera i kommande uppdateringar av kvartsföreskriften.

INOM EU FINNS också ett frivilligt samarbete mellan flera branschorganisationer och fackförbund för att minska exponeringen av kvarts, samarbetet går under namnet NEPSI. För att visa hur arbetet fortskrider genomför NEPSI vartannat år en enkät till de verksamheter som använder kvarts där de får svara på hur de hanterar de risker som finns. 2018 års rapportering genomfördes under våren. För gjuteriernas del bekostade Svenska Gjuteriföreningen att en enkät skickades ut till alla svenska sandgjuterier och att svaren sammanställdes i NEPSI:s databas. Arbetet genomfördes av Swerea SWECAST.

– I och med att vi i Sverige haft speciella föreskrifter för kvarts och haft gränsvärde sedan tidigare har vi redan arbetat mycket för att minimera exponeringen och kanske inte haft så mycket hjälp av den här rapporteringen. Men jag vet andra länder som inte har egna föreskrifter och som kommit ett steg längre i sitt arbete genom NEPSI.

Cecilia Andersson tycker det är viktigt att arbetet fortsätter och för den som vill lära sig mer om hur man minskar riskerna rekommenderar hon NEPSI:s hemsida som innehåller mycket utbildningsmaterial. //

KVARTS

Ingår i våra vanligaste bergarter
Består av kisel och syre, kemisk formel SiO_2 .

De allra finaste kvartspartiklarna så kallade respirabelt damm kan nå längst ned i lungorna och orsaka skada.

Inandning av respirabelt kvartsdamm kan leda till lungsjukdomen silikos.

Den som har fått silikos har ökad risk att få lungcancer.

MINSKA RISKERNA

Störst är riskerna vid rensning och byte av infordring på ugnarna.

Byt ut materialet t.ex. sanden mot en med lägre kvartsinnehåll.

Dammsug lokalerna istället för att sopa.

Utforma gjutgodset så rensningsarbetet minimeras.

Använd rätt typ av skyddsutrustning. Använd skyddsutrustningen på rätt sätt.

Säkerställ god ventilation

Läs mer på www.nepsi.eu eller i föreskriften Kvarts – stendamm i arbetsmiljön (AFS 2015:2) på Arbetsmiljöverkets hemsida www.av.se

Överskottssand – en produkt inte avfall

Sluta att se överskottssand som avfall och se det istället som en produkt. Det menar IVL Svenska Miljöinstitutet som på uppdrag av Gjuteriföreningen just gjort en rapport kring hur man kan reducera bensenhalten i överskottssand.

-Avfall är ett område som kostar mycket pengar. Istället för att överskottssand blir avfall kan man hitta nya användningsområden, säger Nils Lindskog på IVL.

TEXT: ELISABETH ANDERBERG FOTO: PRIVAT OCH SHUTTERSTOCK

Sveriges gjuterier återvinner årligen 3 miljoner ton sand men för att klara detta behöver ca 200 000 ton ny sand tillsättas/år. Det betyder att motsvarande mängd måste lämna systemet i form av överskottssand. Det är stora volymer som kostar mycket i avfallshantering. Både gällande pengar och miljöaspekt.

-Det är en framtidsfråga och därför är det en drivkraft att hitta nya användningsområden till överskottssanden, säger Nils Lindskog.

Men det krävs i vissa fall en del arbete med sanden för att den ska uppfylla krav som till exempel hållbarhet och för att inte ge några negativa följder för miljön eller människors hälsa.

En del i det arbetet är att reducera bensenhalten i överskottssanden. Bensen är ett så kallat flyktigt ämne

som bildas i den kemiska processen i sanden tillsammans med bindemedel och värmen från smältan. Ämnet är cancerframkallande och måste därför reduceras i överskottssanden innan den kan användas inom andra områden.

-Ett första steg är för gjuterierna att hitta metoder som ser till så att bensen inte bildas från första början i sanden, säger Nils Lindskog.

ALTERNATIV NUMMER TVÅ är att hitta metoder som tar bort ämnet från överskottssanden. Detta görs idag på olika sätt. Ett sätt är via kompostering. När det handlar om just den metoden så pågår det idag ett EU-projekt där man tittar på just detta. Man undersöker om det är så att bensenet avgår till luften och påverkar miljön på det sättet eller om det bryts ner i kompostering

-Mycket talar för att bensenet

bryts ner, men det är en liten brasklapp i rapporten. EU-projektet kring detta kommer att vara klar under sommaren så då får vi se, säger Nils Lindskog.

Om man kan bryta ner bensen via kompostering så är ett stort möjligt användningsområde jordtillverkning. Den tillämpningen görs redan idag i USA och Nils Lindskog tror på det även i Sverige.

-Ja jag tror att de största volymerna kan hamna där. Jord och kompostering behövs överallt och sand är bra att tillföra så länge man får bort de flyktiga ämnena, säger han.

Att använda det just till jord och kompostering är också en fördel eftersom det behövs på så många platser. Det är positivt både ekonomiskt och miljömässigt om det finns användning nära gjuterier så det inte behövs några längre transporter.

Nils Lindskog.

Kanske den nya vyn utanför gjuterierna i Sverige?

Det kanske till och med är så att vi i framtiden kan se kombinerad verksamhet av gjuterier som även har odlingsverksamhet utanför?

-Ja det vore ju bra för branschens miljöimage om inte annat, säger Nils Lindskog och skrattar.

Frågan och svaret var med glimten i ögat, men mycket handlar om att öppna nya dörrar för nya användningsområden och att se överskottssand som en produkt och inte avfall. Att hitta en marknad.

DET ÄR INTE BARA inom kompostering utan överskottssanden kan användas till att göra tegel, användas som utfyllnad vid byggen, i asfalt, cement, betong med mera.

Gjuterierna behöver helt enkelt ställa frågan till omgivningen om det finns möjligheter att hitta synergieffekter på att de har tonvis med

överskottssand och behov av det. Om de sedan får en kravspecifikation på överskottssanden de ska leverera så kan arbetet börja.

-I vissa fall behövs det inte göras så mycket utan man kan använda sanden direkt. Problemet är att folk är rädda för att använda återvunnet material, säger Nils Lindskog.

Det är inte bara samarbetet mellan företag och olika verksamheter som är viktigt här. Utan även samarbetet med myndigheter.

-I USA så arbetade EPA (den amerikanska motsvarigheten till svenska Naturvårdsverket) nära branschen för att hitta nya lösningar och nya användningsområden. Det är viktigt även i Sverige, säger Nils Lindskog och menar att det finns piskor i form av avgifter idag men det behövs även morötter.

I utbildningar skulle man också

kunna ta upp detta menar han. Såväl som inom byggutbildningar som när man utbildar inom odling.

-Vi måste skapa nya möten mellan parter i samhället, säger han.

RAPPORTEN SOM FRÅN början var initierad och finansierad av Gjuteriföreningen är nu till hälften finansierad av staten vilket innebär att den kommer att bli offentlig. Men för den sakens skull innebär det inte att man kan luta sig tillbaka för att vänta på resultat.

-Kommunikationen och spridningen av rapportens innehåll är viktig för att alla ska få veta möjligheten till vad som kan göras.

Där har också gjuterierna ett ansvar menar Nils Lindskog.//

Arbetsmiljö och säkerhet

Stena Metal International, SMI, har haft sitt årliga gjuterievent. I år fokuserade man extra på säkerhet. Säkerhet är grunden till att kunna bedriva en sund verksamhet med trygga och säkra medarbetare som i sin tur leder till en bra produktion, säger Helén Ljungqvist säkerhetschef i koncernen.

TEXT: ELISABETH ANDERBERG FOTO: LILLEMOR LEVIN/STENA METAL INTERNATIONAL

Detta år höll man eventet på Dufveholms Herrgård utanför Katrineholm. I år var temat säkerhet, tidigare år har eventen handlat om bl a energieffektivitet, gjutsand och ugsninfodringar. Det var åtta olika gjuterier som medverkade. Volvo och Stena Drilling redogjorde för sina respektive säkerhetsarbeten. Även personal från Stena Metal International deltog för att öka förståelsen för de problem som kan uppstå, ex vis med blött mtrl vintertid. Säkerhetstemat är av stort intresse för alla som var med på eventet. Och trots att allvarliga olyckor är ovanliga i branschen så är det viktigt att ständigt arbeta med frågorna menar Helén Ljungqvist.

Jag brukar säga att det ingår inte i mitt anställningsavtal, och inte i någon annans heller, att bli skadad på jobbet. Därför måste vi hela tiden arbeta förebyggande mot detta, säger hon.

Under eventet diskuterades frågan i olika former. Både via föreläsningar av Lars Erik Tengman från Volvo och Andrew Whyte från Stena Drilling men också i en diskussionspanel där Helén Ljungqvist deltog.

Den viktigaste frågan, som alla var överens om, är att få med alla på banan och förstå vikten av att ständigt arbeta med det förebyggande arbetet.

Jag skulle säga att 95 procent av säkerhetsarbetet är en ledarfråga. Man måste våga se vad som händer och lyssna på vad de som arbetar i de mest utsatta positionerna säger. Detta

kan aldrig få bli en skrivbordslösning, säger hon och tycker att det är viktigt att alla som arbetar med säkerhetsfrågor eller andra arbetsmiljöfrågor är mycket ute i produktionen och ser och lyssnar.

En annan fråga som diskuterades var vikten av att anmäla allt som händer. Inte för att hitta några syndabocker men för att kunna hitta problemen och på så sätt kunna komma fram med lösningar.

Man brukar säga att det är den mänskliga faktorn som är orsaken till olyckor. Jag vill vända på det och säga att den mänskliga faktorn är den som kan hindra att olyckor sker.

Helén Ljungqvist tycker att man har kommit långt i arbetet med säkerhet, men man är långt ifrån klar. Om man någonsin kommer att bli det. En del kommer att förbättras när det manuella arbetet försvinner i och med ny teknik.

Jag hoppas på att vi i framtiden kommer att ha tekniska lösningar som minskar risken för exponering av faror i arbetet.

En annan fara hon hoppas ska försvinna är den när en företagsledning tror att lönsamhet och säkerhet står i motsats till varandra. Det är i stressade och pressade situationer som olyckor ofta händer. Inte alltför sällan då det är mycket att göra.

Bra säkerhet leder till hög tillförlitlighet och kvalitet. Det finns rapporter som visar detta. Så att tillåta slarv bara för att det är mycket att göra lönar sig inte i längden. Tvärtom. Uppstår det skador så kan det stå företaget dyrt i längden.

Eventet blev lyckat och uppskattat av deltagarna.

Vi har kört liknande event sedan ett par år tillbaka, och det brukar vara uppskattat för gjuterierna att få ett forum för att träffas och prata kring ett gemensamt intresseområde. Det är en bransch i Sverige där många står inför liknande utmaningar och förutsättningar, och vi ser det som positivt att möjliggöra att man kan lära av varandra säger Fredrik Nyström, Area Manager på SMI.//

Cirkulär ekonomi – ett måste för framtiden

Om vi ska fortsätta att leva som genomsnittseuropén gör idag så behöver vi tre jordklot att ta resurser ifrån. Det säger Johan Dahlström på Swerea SWECAST när han pratar om ämnet cirkulär ekonomi på Swerea SWECAST öppna hus.

TEXT OCH FOTO: ELISABETH ANDERBERG ILLUSTRATION: SHUTTERSTOCK

När Johan Dahlström först börjar att rita upp sina illustrationer på whiteboarden så förs tankarna först till Papphammar. Men budskapet är väsentligt mycket mer viktigare än vad som förmedlades i Gösta Ekmans gamla sketch.

Cirkulär ekonomi handlar mycket om att återanvända och laga produkter vi en gång har tagit från jordens resurser för tillverkning.

Och det är just det allt handlar om. Vi ska använda resurserna ännu smartare, säger Johan Dahlström medan han ritat på tavlan.

Linjär ekonomi är när vi tillverkar något, förbrukar det och sedan slänger det. Take, make, dispose är ett vanligt uttryck för det.

Gjuteribranschen är idag bra på att återanvända material genom att smälta ner och återanvända på det sättet.

Problemet ligger i komponenter gjorda av bland- och multimaterial. Det är svårt att återanvända på det sättet. Där måste vi bli bättre på att hitta andra sätt inom cirkulär ekonomi, säger Johan Dahlström.

Idag har vi blivit lite bättre på att använda produkter fler gånger innan vi kastar det. Men målet är att det ska stanna i en cirkel för att användas om och om igen.

Johan Dahlström menar att idag skulle vi till exempel kunna bli bättre på att rusta upp våra produkter vi tillverkar och sälja en gång till. Priset

Johan Dahlström ritat upp på tavlan hur komponenter måste användas om och om igen.

blir lägre men det blir också billigare att laga komponenter än att göra om dem från början.

Fast om det handlar om komponenter till en lastbil exempelvis så vill kunden inte ha en begagnad del utan en ny, opponerar sig en av de som lyssnar på Johan.

Och där sätter en diskussion igång om vem som ska ta tag i taktpinnen gällande denna fråga. Är det tillgång eller efterfrågan som ska styra?

Och åsikterna går isär. Vissa menar att det aldrig kommer att gå att sälja lagade komponenter så länge det finns nyproducerade att välja mellan. Medan andra menar att det visst går eftersom vi går in i en tid där allt fler är medvetna och prioriterar klimatfrågan i sina bolag och tillverkning.

Sedan kommer detta att ta tid att ställa om eftersom de flesta företag är uppbyggda på en linjär ekonomi, säger Johan Dahlström.

Han pekar på andra branscher där man idag har kommit längre. Som fö-

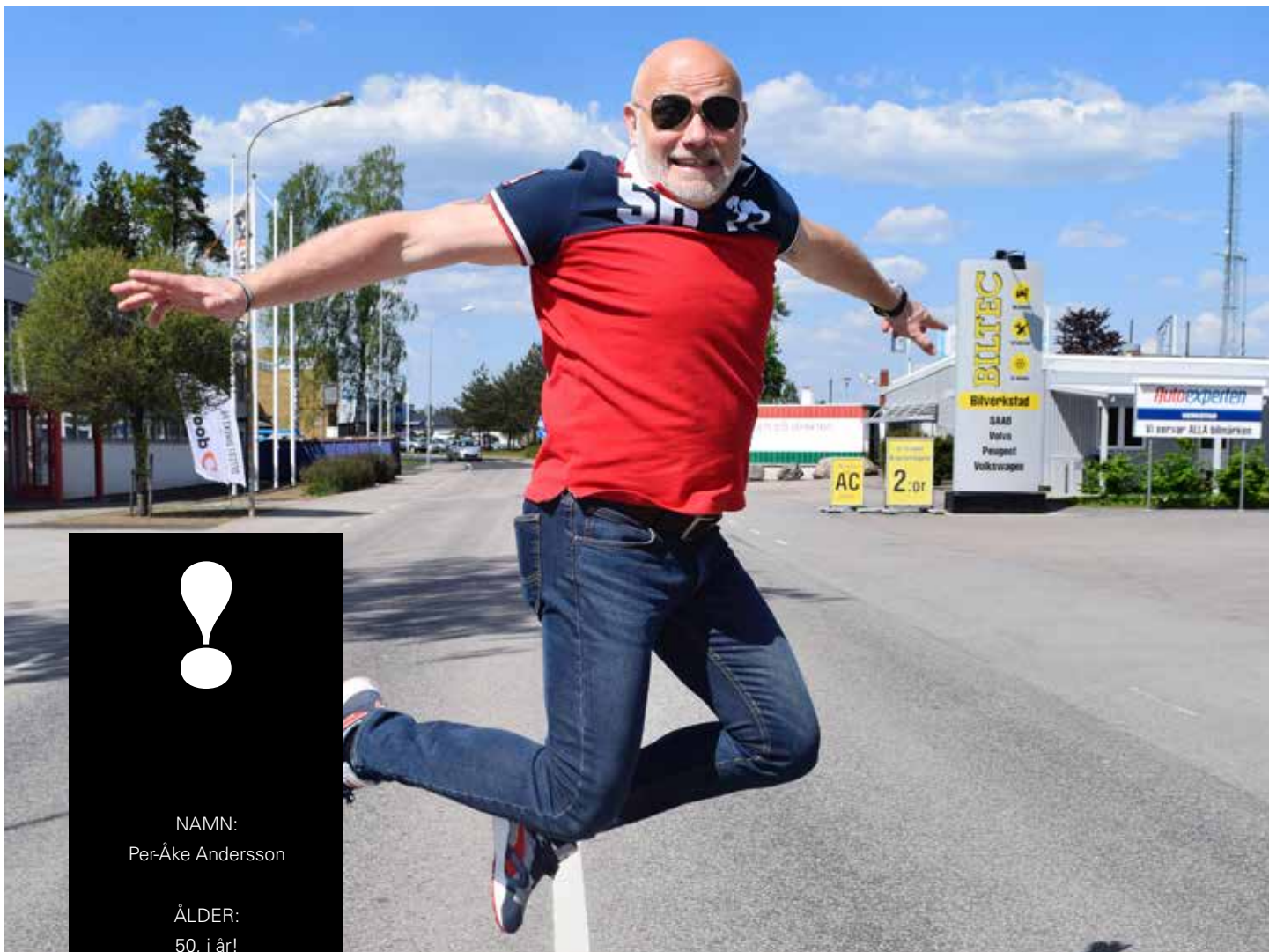
retaget som hyr ut motorsågar istället för att sälja dem. På så sätt använder vi jordens resurser mer effektivt. Eller webbsidan som hyr ut kläder istället för att sälja dem. Och så vidare.

Det handlar om att vi tänker efter och hittar fler områden där vi kan tillämpa cirkulär ekonomi, säger han och tillägger att i framtiden kanske inte alla åkerier behöver ha lika många lastbilar utan att man delar på dem mellan chaufförerna.

Det muttras en del bland åhörarna och kommentarer som "det vet väl alla att varje chaufför vill ha sin egen stil på lastbilen" faller.

Men det är just det som är utmaningen. Att bryta gamla mönster, gamla vanor för framtidens skull.

Vi måste hitta en balans i hur vi bygger upp våra företag och vårt samhälle mer hållbart. Det kräver att vi blir smartare och mer resurseffektiva men ändå kan tillgodose våra behov, avslutar Johan Dahlström.//

NAMN:
Per-Åke Andersson

ÅLDER:
50, i år!

BOR:
Växjö, bostadsrätt på norr
10 min promenad från
centrum.

FAMILJ:
Thea snart 20, nyss flyttat
till Marbella. Noel snart 18,
pluggar till verkstadstek-
niker tunga fordon och tar
studenten nästa år. Karo-
lin, särbo ifrån Skövde.

Vilken låt väljer du till
spotifylistan Gjutarlåtar?
Silhouettes med Avicii.
Jag väljer den för att hedra
Avicii och uppmärksamma
frågan som kommit upp i
samband med hans död.

6 SNABBA

Per-Åke Andersson

Hur ska företag kunna tänka bättre gällande sina transporter ur miljösynpunkt?

Det är en av Per-Åke Anderssons arbetsuppgifter i vardagen.

Lär känna honom och få veta mer om hans tankar i månadens 6 snabba.

TEXT OCH FOTO: ELISABETH ANDERBERG

1 BERÄTTA KORT OM VEM DU ÄR OCH VAD DU ARBETAR MED.

-Jag är en smålänning som är född och uppvuxen i Växjö, Lakers supporter såklart. Jag har arbetat med lager-logistik och personresor i olika former i över 30 år. Nu är jag projektledare på Energikontor Sydost i Växjö och arbetar främst med projektet Hållbar mobilitet i Gröna Kronoberg vars syfte är att minska klimatpåverkan från arbetspendling, besöksresor, tjänsteresor och godstransporter hos organisationer och företag i länet.

2 VAD FICK DIG ATT BLI INTRESSERAD AV MILJÖFRÅGOR?

-Det var när jag förstod att jordens resurser inte är outtömliga och insåg att det går snabbt utför. Då fick jag en aha upplevelse. Jag tycker att alla bör göra vad de kan för att minska miljöpåverkan och tänka på det gamla ordspråket "många bäckar små". Livets logistik har olika behov och måste funka så klart men ibland så kan man tänka om och testa ett nytt sätt.

3 BERÄTTA OM VAD PROJEKTET HÅLLBAR MOBILITET I GRÖNA KRONOBERG INNEBÄR.

-Satsningen Hållbar mobilitet i gröna Kronoberg ska ta ett samlat grepp för att minska koldioxidutsläpp kopplade till resor till och från privata och offentliga arbetsplatser. Det innebär att projektet i första hand fokuserar på att minimera resandet och trans-

porterna genom att informera om och uppmuntra till exempelvis resfria möten och undvika godstransporter genom mer effektiv logistik och samordnade transporter. Genomförandet ska bidra till att fler väljer alternativa transportmedel som promenad och cykling samt att alternativ som att samåka och åka kollektivt optimeras. Val av fossilfritt fordon ska även uppmuntras. Projektet ska på så vis minska koldioxidutsläpp från transportsektorn i Kronoberg. Vi vill, på ett inspirerande sätt, motivera målgruppen att resa klimatsmart.

4 GJUTERIBRANSCHEN ÄR BEROENDE AV TUNGA TRANSPORTER, HUR KAN MAN TÄNKA FÖR ATT BLI MER KLIMATSMART DÄR?

-Jag tycker att man i transportupphandlingarna ska ställa höga miljökraav på speditörerna och inte bara på fordon och drivmedel som förstås ska vara fossilfri men också få med deras helhet. Att de har en miljöpolicy och följer den. Då tänker jag till exempel på hur de tvättar sina fordon, tillämpar Eco-Driving med mera med mera. Sedan ska ju fyllnadsgraden i fordon vara hög förstås, så man nyttjar fordonen optimalt.

5 OM MAN SOM FÖRETAG VILL DELTA I PROJEKTET - HUR GÅR MAN TILLVÄGA DÅ OCH VAD FÅR MAN SOM FÖRETAG?

-Är man verksam i Kronoberg så kontaktar man oss Energikontor Sydost eller Region Kronoberg. Om

man deltar i projektet så får man tillgång till workshops i hur man kan tänka och förbättra sig i dessa frågor. Föreläsningar och så hjälper vi till med mätningar hur man idag reser och vad man kan göra för att förbättra sig. Sedan gör vi uppföljningar i slutet av projektet för att se hur det har gått. I övriga landet vet vi att det pågår eller planeras för många liknande satsningar. Enklast är att man kontaktar sin kommun, Region eller Länsstyrelse om man vill delta.

6 OM DU BARA SKULLE FÅ SPÅNA HELT FRITT, HUR TROR DU ATT FRAMTIDENS TRANSPORTER KOMMER ATT SE UT?

-Då önskar jag att fler transporter går på båt och tåg. Men rent visionärt tror jag att det blir förarlösa transporter på vägarna nattetid och de mindre transportererna kommer ske med drönare.

”

Det var när jag förstod att jordens resurser inte är outtömliga och insåg att det går snabbt utför.

PÅ WEBBEN

Gjuteriet finns som ni säkert vet även på som webbtidning idag. Den hittar ni på www.gjuteriet.se. Ni hittar oss även på Facebook där ni söker på Tidningen Gjuteriet. Här ger vi er lite tips på vad ni kan hitta via våra kanaler men också andra tips på webben.

GJUTERIET.SE

-Kolla in filmen med Maria Montazami på webbtidningen och få in lite Los Angeles i ditt liv. Har du själv ett filmklipp som du vill publicera på gjuteriet.se? Hör av dig till redaktör@gjuteriet.se.

-Mest läst på webben. Om du missade förra numret så kan du gå in och läsa reportagen här. Ett reportage som fått stor spridning är "80 måste bli det nya 40" där Maria Strömme, professor i nanoteknologi berättar om framtiden.

- Annonsera på gjuteriet.se Där kan du snabbt komma ut med din annons och du har även möjlighet att medverka i våra flöden på sociala medier.

-Webbunikt. Nyhetsflödet väntar inte på att tidningen ska komma ut. Därför finns det artiklar på gjuteriet.se som inte finns i tidningen. Bland annat den om att Swerea SWECAST startar upp fler nätverk inom CDC, Casting Demonstration Centre.

FACEBOOK

Här kan ni kolla in bakom kulisserna hur det går till när vi gör tidningen. Eller när vi har utsända hos Hollywoodfruar!

Ni får en liten förhandstitt på vad som kommer och det är också där vi går ut med efterlysningar till exempelvis månadens gjutare, nyhetstips eller personer med kunskaper inom specifika områden.

Gå in och följ Tidningen Gjuteriet!

SPOTIFY

Du har väl inte missat att prenumerera på spotifylistan Gjutarlåtar? Där samlar vi låtar från personer som medverkat i tidningen på något sätt. På så sätt kan du lära känna dina gjutarkollegor runt om i landet via musiken.

Senaste tillagda låtar:

"Det kommer aldrig va över för mig" med Håkan Hellström – tillagd av Sofie Strähle

"Silhouettes" av Avicii – tillagd av Per-Åke Andersson

"Dancing in the dark" med Bruce Springsteen – tillagd av Salem Seifeddine

Gå in på gjuteriet.se så kan du klicka dig vidare till listan.

TIPS PÅ RADIODOKUMENTÄRER

Nu till sommaren kan det vara skönt att ha något att lyssna på. Antingen i hängmattan eller under en resa. Via appen SRPLAY hittar du Sveriges radios skattkista med fantastiska dokumentärer.

Några exempel:

-Kärlek och Kaos – Johnny Thunders liv i Sverige. P1 Dokumentär om New York-artisten som beskrivs som ett nedknarkat lik. Några år senare är han pappa-ledig och leker med sin dotter i en sandlåda i en Stockholmsförort.

-Vad är det ni tjejer vill egentligen? P1 Dokumentär om de kvinnliga journalisterna på Aftonbladet som 1978 gick ihop och skrev "Dokumentet"-en bok om deras mansdominerade arbetsplats, spritkultur och översitteri.

-När Fäbodjätten kom till Skattungbyn. P4 Dokumentär om när ett filmteam rullar in i den lilla byn Skattungbyn i Dalarna 1978 för att spela in en kulturfilm...

-Min hemlösa farbror. P4

Dokumentär om Anna som får veta att hon har en farbror som lever som hemlös i Stockholm och bestämmer sig för att hjälpa honom.

-När Laxå IF skulle möta Manchester United. P4 Dokumentär om när världens bästa fotbollslag, Manchester United ringer till division 4:a klubben Laxå IF för att fråga om de kan tänka sig att möta dem.

Länkar till dessa dokumentärer hittar du på gjuteriet.se

Vi säger grattis till Erik Svensson som hittade sambandet mellan de fyra personerna som var på bild i förra numret och på gjuteriet.se Erik visste att sambandet var att alla personerna hade varit med i Fantastic 4. Biobiljetter kommer till dig på mejlen Erik!

Svar på tävlingar och tips eller önskemål om vad ni vill slappa med i lunchrummet skickar ni till redaktor@gjuteriet.se

Svaren redovisas i nästa nummer.

GÅTAN

Denna vecka får du en gåta att klura på. Kan du svaret skickar du det till redaktor@gjuteriet.se. Två biobiljetter finns att vinna.

VILKEN FRÅGA SKA DU STÄLLA?

Du är på väg ner till sjön för att ta ett dopp. Det är en ny plats där du aldrig varit tidigare.

Vid ett tillfälle så delar sig vägen och du vet åt vilket håll du ska gå.

Där vägen delar sig ligger ett hus. I huset bor två bröder. Den ena brodern ljugar alltid. Den andra brodern talar alltid sanning.

Du knackar på huset för att fråga om vägen. Du vet inte vem av bröderna det är som öppnar dörren. Du får endast ställa en fråga.

Vilken fråga ska du ställa för att sedan kunna välja den väg som leder ner mot sjön?

Maximera
din vinst med
3D-printade
kärnor & formar.

Våra experter
hjälp
dig gärna.

ExOne®

DIGITAL PART MATERIALIZATION

ExOne.com

europe@exone.com

KARLEBO

OFFICIAL PARTNER

Karlebo.se • info@karlebo.se

Även i år

Asien-dominans bland gjuterierna på Hannovermässan

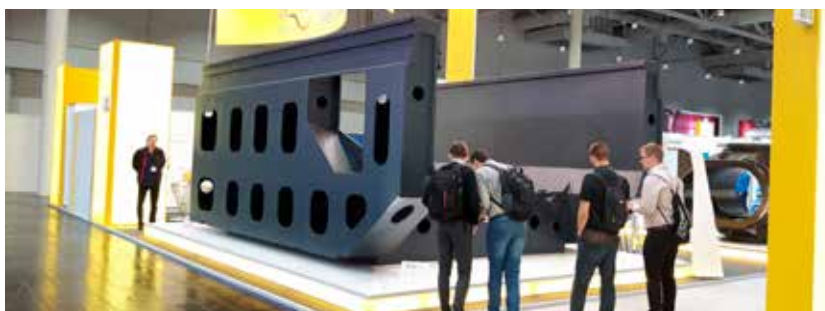
TEXT OCH FOTO: INGEMAR OCH INGRID SVENSSON, HUSKVARNA

Världens största industri-mässa, Hannovermässan, ägde i år rum den 23 – 27 april. Mässan var som vanligt välbesökt med 217 000 besökare. Av besökarna kom mer än 75 000 från utlandet. Från årets partnerland Mexiko kom ett stort antal besökare. Vid invigningen av mässan medverkade bl a Angela Merkel, Tysklands förbundskansler.

Antalet utställare var 6 550 från inte mindre än 100 länder. Asiatiska länder som Kina och Pakistan var väl representerade inte bara bland utställarna utan även bland besökarna. Redan vid entrén till mässan möttes man liksom föregående år av kontrollanter som beordrade besökarna att öppna sina väskor för kontroll. Detta är ett bevis på det spända läget i världen med rädsla för terrorattentat.

UNDERLEVERANTÖRERNA FANNS I år i hall tre och fyra. I år fanns alla gjuterierna i hall tre. Bland underleverantörerna fanns många länder representerade. Minst en tredjedel av hall tre upptogs av företag från Kina och Pakistan. Även Indien var väl representerat med ett stort antal företag, bl a gjuterier. Det gjutgods som de asiatiska gjuterierna visade upp såg mycket fint ut. Till stor del var det storseriegods i gråjärn och segjärn. Ett annat land som var väl representerat på mässan var Turkiet.

Ett antal tyska gjuterier var liksom under tidigare år samlade i en monter under rubriken "Gegossene Technik". Där visade bland annat Meuselwitz Guss ett maskinstativ i segjärn EN-

GJS-600-3. Godsvikten var 43 300 kg. Längden var 6 meter. Montern "Gegossene Technik" arrangerades av den tyska branschorganisationen BD Guss. Jämfört med tidigare år var denna samlingsmonter mindre och hade färre utställare än under tidigare år. Generellt kunde noteras att antalet utställande tyska gjuterier på mässan var betydligt färre än tidigare. Flera tyska gjuterier, som brukar ställa ut, lyste i år med sin frånvaro.

I år hade den svenska mässarrangören Elmia arrangerat en samlingsmonter för 13 svenska företag, dock inga gjuterier.

INGA SVENSKA GJUTERIER ställde ut på årets Hannovermässa. Från Danmark däremot deltog två gjuterier. En trogen dansk utställare är järngjuteriet Dania, som numera heter MAT Dania. I detta företags monter stod bl a deras internationelle säljare Sören Bisgaard, som nämnde att Dania ställt ut på Hannovermässan sedan drygt 20 år tillbaka. Det är enligt honom viktigt med mässdeltagande för att hålla kontakt med gjuteriets befintliga kunder. Vidare anser han det viktigt att få besök i montern av potentiellt nya kunder.

Ett annat danskt gjuteri på mässan var K B Hanssens Metalstøberi. Detta gjuteri har ställt ut några gånger tidigare och därvid fått kontakt med flera nya kunder.

Bland utställande gjuterier på mässan kan nämnas det tyska gjuteriet Rexroth, som visade en stor sandkärna gjord med 3D-printning i en utrustning från Exone.

HALL TVÅ PÅ mässan var inriktad mot forskning och utveckling. Där visades bl a en fyrbent robot som liknade skelettet på en hund. Denna kunde enligt vad som visades på en film nästan gå som en riktig hund. Den tyska forskningsorganisationen Fraunhofer-Gesellschaft var väl representerat bland utställarna. Även ett stort antal tyska universitet och andra forskningsorganisationer visade upp olika innovativa lösningar.

En nyhet på årets Hannovermässa var att i mässan ingick som en del mässan CeMat, som fyllde fem av Hannovermässans 27 stora utställarehallar. CeMat var inriktad mot bland annat kostnadseffektiva, flexibla och automatiska interna transportsystem vid produktion av olika produkter. //

Little Rock Lake Zipline

*Välkomna till Europas längsta zipline med
över 4 km lina djupt inne i skogen på
rasbranten till det Småländska höglandet.
Ett storslaget äventyr som passar alla
åldrar.*

*En naturguidning genom en säregen geologisk
uppkomst.*

www.swedenzipline.com

Innova mera med Sillén

-Gjuteribranschen har gjort så mycket för mig, så jag ville ge något tillbaka.

Det säger Rudolf Sillén som skänkte en miljon kronor till en innovationsfond för gjuteribranschen då han gick i pension.

Nu finns det chans att söka ett stipendium på upp till 50 000 kronor ur fonden för alla kreativa i branschen.

TEXT OCH FOTOT: ELISABETH ANDERBERG

Vid sidan av ytterdörren till Rudolf Silléns hem sitter en skylt där det står "Naturvinsakademin" på. Under tiden som han sätter på kaffe frågar jag om det. Vin och gjuteri känns långt ifrån varandra.

-Jag och min fru är väldigt intresserade av viner och importerar naturviner. Har du varit på någon vinprovning någon gång? frågar Rudolf och går bort mot ett vitrinskåp samtidigt som han berättar om alla fel det är på de vanliga vinglasen som man vanligtvis provsmakar viner ur.

Sedan plockar han fram ett glas som har en osymmetrisk form och förklarar att han tagit fram detta glas för att optimera upplevelsen för färg, smak och arom vid vinprovning.

Det är lite så när man samtalar med Rudolf Sillén. Han berättar om lösningar han kommit på eller förslag på lösningar. Och när han hör något han inte hört talas om så skriver han ner det för att senare kunna förkovra sig.

MEN DET VAR inom gjuteribranschen som han fick utlopp för sin innovativa sida. Efter att ha gått gjuterilinjén i Jönköping började han som utvecklingsingenjör på Volvo i Skövde. Efter ett tag på Volvo blev han projektledare för diverse projekt och i ett utav dem

så skulle man bygga den första avgjutningsugnen. Ett projekt i samarbete med Asea. Där stötte man på ett problem med regleringen.

-Jag kom på en specialventil som vi fick patent på och som Asea köpte, berättar Rudolf.

Och det var en i raden av patent som Rudolf varit med om. Hela elva patent har det blivit.

-Volvo var en väldigt bra arbetsgivare. På den tiden var det god ekonomi och så fort man hade en idé så sa de alltid: Kör på!, säger Rudolf och menar att det var en mycket stimulerande miljö.

EFTER VOLVO BLEV Rudolf gjuterichef på Kockums i Kallinge. Och det var där som intresset för datorer och programmering startade. Han började att utveckla programvaror och det ledde till att han senare, under början på 80-talet startade företaget Novacast.

På Novacast utvecklade han programvaror för bland annat ingjutningsberäkningar. Det hela gick ut på att följa en procedur.

-Vi människor är inte så bra på att hålla reda på flera olika steg som en programvara är, säger Rudolf.

Och det Rudolf arbetade med i mitten på 80-talet är det vi idag diskuterar, artificiell intelligens – AI. Detta lärde sig Rudolf alltså helt själv

med den uppfattningen att programmera är ett språk man kan lära sig som vilket som helst.

-Fördelen jag hade med att utveckla program för gjuteribranschen var att jag kunde dessutom gjuteriteknik. När jag förde samman dessa kunskaper så kunde jag bygga system som passade gjuteribranschen.

Systemen han utvecklade bygger på så kallad induktiv inlärning. Alltså man lär sig genom att ha sett något och vet hur processen går vidare utifrån vilka steg man tar.

-Tänk dig att du har en bukett tulpaner. Sätter du dem bara i en vas utan att göra mer så dör de ganska snabbt. Men du har lärt dig att fyller du vasen med vatten så lever de lite längre. Men sedan har du också lärt dig att om du gör ett snett snitt i blommorna så håller de ytterligare lite längre. Håller du dessutom i några skedar glycerin så förlängs livstiden och så vidare. På samma sätt kan man bygga upp ett kunskapsträd för gjutning.

Kunskapsträdet som Rudolf pratar om är egentligen ett slags beslutsträd man följer. Låt oss säga att ni har fått en glasblåsa på ett gjutgods. Då ställer du enligt kunskapsträdet en första fråga, syns glasblåsan utanpå gjutgodset? Beroende på om svaret är ja eller nej väljer trädet sedan vägen

Rudolf Sillén utanför villan i Växjö

Beslutsträdet IRL. Men du stöter på det när du matar in fakta i en programvara.

Rudolf Sillén kunskaper kring artificiell intelligens har publicerats i tidningar världen över.

Det är inte bara inom gjuteribranschen som Rudolf Sillén har varit innovatör. Här är ett glas han uppfunnit som ger den bästa upplevelsen vid vinprovning.

till nästa fråga och nästa och nästa fram till du får svaret över vad du ska göra för få ordning på problemet. Som tulpaner fast gjutgods.

Detta blev till slut systemet Atas som man fortfarande säljer på Novacast. Och det handlar om AI, för AI handlar om att hantera kunskap och kunskap är regler. För Rudolf är det egentligen inga konstigheter.

-Hitta kunskap, mata in den i programmet och gör den tillgänglig. That's it! säger han.

Rudolf fortsätter att berätta om programvaror och system. Hur de kunde använda ett system som egentligen var till för gjuteribranschen men som sedermera även användes till en Parkinsonspatient för att denne skulle kunna dosera sin medicin rätt.

-Det är samma princip, säger Rudolf.

NÄR RUDOLF GICK i pension 2008 så ville han ge något tillbaka till gjuteribranschen och valde att gå en väg

som skulle uppmuntra kommande innovatörer. En stipendiefond.

-Det behöver inte vara några uppfinningar som blir patenterade. Det kan likaväl handla om någon som står vid ett band och kommer på att man kan effektivisera genom att vända på produkterna som ligger på bandet. Det är minst lika viktigt, säger Rudolf och hoppas att man inte ska vara blygsam när det handlar om att skicka in sina lösningar på problem.

Rudolf tycker även att det är viktigt att företagen uppmuntrar alla sina anställda att innovera mera. Att de får testa sina idéer. Om inte annat

RUDOLF SILLÉN TIPSAR

Vill du se hur du kan lösa problem genom att knappa in data?

Testa dig fram via exempelvis
www.xpertrule.com
www.ibm.com/watson

för konkurrensens skull.

-Det gäller att vara smartare än alla andra. Det är den smartaste som blir vinnaren.//

STIFTELSEN SILLÉNS INNOVATIONSFOND

Rudolf Sillén vill genom bildandet av denna stiftelse belöna innovation inom området gjutmaterial, metallurgi, form- och kärntillverkning, smältning, metallbehandling, legeringar, efterbehandling, gjutgodsdesign, gjutgodsberedning samt processtyrning och miljö. Innovation bör ha blivit känd inom max 2 år, dvs ha ett visst nyhetsvärde. Prissumman: ca 50 000 kr till en eller flera pristagare.

Ansökningstiden för 2018 gäller fram till och med 27 juli.

Kontaktperson: sven-eric.stenfors@scania.com

Naturskyddsföreningen

Det finns mycket kvar att kämpa för

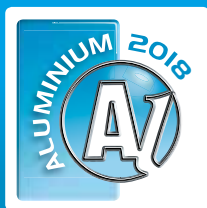
Vi kan se till att gamla naturskogar som fått växa i hundratals år - inte huggs ner över en dag. Vi kan få politiker och företag att förstå att det är dags för förändring. Och vi kan göra det lättare för dig att välja varor i butiken som är bra både för dig och naturen. Men bara tillsammans. Idag är vi 226 000 medlemmar men vi behöver bli fler! Därför vill vi välkomna dig att vara med oss i kampen för en hållbar framtid.

Bli medlem

Sms:a **MEDLEM** till 72 900 eller gå in på naturskyddsforeningen.se/medlem

Som medlem får du delta gratis i många av våra aktiviteter runt om i landet.

Du får 5 nummer av tidskriften Sveriges Natur och du kan också hyra våra medlemsstugor i naturnära lägen till förmånliga priser.

ALUMINIUM 2018

12. Världsmässa & kongress

9 – 11 oktober 2018

Düsseldorfsmässan, Tyskland

www.aluminium-messe.com

Organised by

Partners

Annonsera i Gjuteriet

NÅ BESLUTSFATTARNA INOM GJUTERIINDUSTRIEN

Tidningen distribueras dessutom till chefer och inköpare inom verkstads- och fordonsindustrin samt till gjuteriernas kunder, leverantörer och samarbetspartners.

ANNONSBOKNING

Nils-Erik Wickman, Ad 4 You AB

E-post: n.wickman@ad4you.se

Telefon: 08-556 960 13

Sofie Stråhle har arbetat i Holsbygruppen i fem år och känner att hon utvecklas hela tiden.

Månadens gjutare – miljönörden som älskar gjuteribranschen

I åttaårsåldern berättade hon för en kompis om freonernas effekt på ozonlagret så ingående så att kompisen började gråta. Jag har alltid varit engagerad i miljöfrågor även om jag inte stått på barrikaderna, säger Sofie Strähle och skrattar åt minnet.

TEXT OCH FOTO: ELISABETH ANDERBERG

Va? Det finns ju många andra som skulle bli nominerade före mig! Det är Sofies första reaktion på att hon blivit nominerad till månadens gjutare. Och det ligger lite i hennes natur att reagera så och även i själva nomineringen – hon bryr sig genuint om andra och deras arbete.

Sofie Strähle arbetar idag som miljö- och kvalitetschef på Holsbygruppen. Och miljötanket har hon med sig från barnsben.

Hon är uppvuxen på en gård utanför Vetlanda, gården hon och hennes familj själva bor på idag. Och hennes pappa var visionär inom lantbruket. Han var tidig med att driva en ekologisk gård.

Det har alltid pratats mycket om miljön hemma. Jag kommer ihåg att det firades när miljöpartiet kom in i riksdagen och så vidare. Så det har alltid varit en naturlig del för mig. Jag är väl lite av en miljönörd, säger hon.

Det var dock inte miljö hon riktade in sig på när hon pluggade vid Chalmers i Göteborg. Då utbildade hon sig till civilingenjör inom bioteknik. Men när studierna var klara så

längtrade hon och hennes man tillbaka till Vetlanda. Det var där de vill bo och leva.

Det fanns ju inte så många jobb cellbiologijobb runt Vetlanda så jag kompletterade med miljödelen, berättar Sofie som sedan fick jobb som miljöinspektör.

Där var hennes jobb att åka runt på företag likt Holsbyverken för att se till att de följde alla lagar och regler som finns kring miljöfrågor.

ÄVEN OM HON trivdes med frågorna hon arbetade med så tyckte hon att det var ganska tråkigt att vara en pek-fingermänniska. Hon kände att det skulle vara intressant att vara på andra sidan och faktiskt kunna påverka hur företagen arbetade med frågorna istället för att påpeka fel och brister.

Så när Sofie precis hade fått ett nytt jobb som miljöinspektör på Vetlanda kommun så tipsade hennes mamma om ett jobb hon sett i tidningen som miljöchef på Holsbyverken.

Jag hade varit på mitt nya jobb en dag när jag sökte, säger Sofie och skrattar.

Efter ett par veckor fick hon världens minsta avtackningsblomma, med motiveringen att blommans storlek symboliserade hur lång tid man arbetat på platsen och så började hon på Holsbyverken och fick möjligheten att påverka miljöarbetet från andra sidan.

ATT VARA MILJÖ- och kvalitetschef innebär för Sofie att bland annat se till att bolagen i koncernen följer alla lagar och villkor som sätts. Hon har omvärldsbevakning i frågorna på sin agenda, ser över rutiner som påverkar miljön och även arbetsmiljön. Detta plus att hon har fastighetsansvar och när fastigheter behöver rustas upp eller byggas om håller hon även i byggprojekten.

Det är inte få arbetsuppgifter du har?

Nej, men det är så roligt och utvecklande. Det händer nya saker hela tiden så det blir inte långtråkigt direkt.

Sedan påpekar hon, vilket hon gör flera gånger under intervjun, att de som jobbar inom koncernen är väldigt kompetenta. Allt från ledningsgrupp till golvet. ►

Det blir många samtal och mejl under en dag för Sofie Strähle.

"Millimeter-Janne" och "Miljötanten" kan fastna i diskussioner kring kemi.

Jonny Persson och Sofie Strähle har daglig kontakt med varandra. Både gällande miljöfrågor och arbetsmiljöfrågor.

En yrkesgrupp som man inte tänker på kanske är truckförarna. De är väldigt viktiga på många sätt. Jag har nog daglig kontakt med Jonny här på Holsbyverken. Tänk dig själv, han ska hantera miljöfarligt gods och det är viktigt hur han gör det. Att ha honom som är så kompetent på sitt jobb underlättar ju för mig.

Just truckföraren Jonny Persson är även huvudskyddsombud på Holsbyverken och det gör att han och Sofie även arbetar tillsammans i andra frågor.

Sofie gör ett jättejobb. En gång sa hon efter det att vi fått igenom beslut på ett par större arbetsmiljöåtgärder att då behövdes hon inte mer och kunde sluta. Men då sa jag att det blir inget med det. Får hon för sig något sådant så kedjar vi fast henne, säger Jonny och ler mot Sofie.

När det gäller arbetsmiljöfrågor så arbetar de som är inne på gjuterierna på en potentiellt farlig arbetsplats.

”

Det är viktigt att komma ihåg att det är ingen mänsklig rättighet att flyga utomlands på semester varje år. Man måste tänka till lite.

Trots det så sker det väldigt sällan några större olyckor. Det tror Sofie beror på att inom branschen så finns det personer som har jobbat väldigt länge. De är medvetna om vilka faror som finns och tar inga risker.

Det är häftigt att se samspelet mellan dem. De behöver inte alltid prata utan ibland räcker det med en blick mellan dem så vet de vad de ska göra, säger hon.

EN ANNAN PLATS på gjuteriet som Sofie trivs väldigt bra på är hos metallurgerna. Alltså de som håller koll på hållbarheten och kvaliteten på materialet. Hos "Millimeter-Janne"

har hon vid tillfällen fastnat i flera timmar för att hon tycker att det är så intressant.

Vi kallar honom Millimeter-Janne eftersom han är så noggrann.

Och det är verkligen fascinerande att se hur Janne, eller Jan Hermansson som han heter och kollegan Joakim Källström arbetar med att analysera materialet och ta fram vad som behöver tillsättas för att det ska bli så hållbart som möjligt.

Janne är även inköpschef och köper in produktionskemikalier. Samarbetet mellan Janne och Sofie går mycket ut på att Sofie håller koll på miljöregler och vilka ämnen som är

Ola är filterkillen som är på plats för att kontrollera så att alla filter fungerar som de ska.

Tommy Karlsson och Sofie Strähle byter några ord ute i gjuteriet.

godkända och inte och Janne ser till så att materialet blir så bra som möjligt efter de instruktionerna.

Men det är inte bara Janne som har fått ett smeknamn. Sofie fick ett av Janne en gång, även om det inte var meningen att hon skulle se det.

Janne skulle skicka ett mejl till en leverantör till oss angående en ny kemikalie som jag höll på att bedöma. Han skrev då att "miljötanten" hade lite åsikter på vad som skulle ändras. Men han råkade skicka mejlet till Sofie, berättar hon och skrattar högt.

Ja det var så pinsamt! säger Janne och tar sig för pannan.

Men även han är väldigt glad över att miljötanten finns hos dem.

Sedan Sofie kom har ribban höjts flera snäpp, säger han.

DET ÄR INTE bara på jobbet som Sofie drivs av ett miljötänk. Även privat är det fortfarande en viktig fråga. Framförallt vill hon bidra till att minska på

koldioxidutsläppen.

Jag flyger väldigt sällan till exempel. Nu har jag inte flugit på flera år, semestrar det gör vi hemma. Det är viktigt att komma ihåg att det är ingen mänsklig rättighet att flyga utomlands på semester varje år. Man måste tänka till lite, säger Sofie och berättar att när familjen åker på semester blir det på vintern i de svenska fjällen.

Sedan tänker hon på var maten kommer från som hon handlar och pratar miljö och natur med sina döttrar så att även de vet varför vi måste ta hand om vår miljö.

Det är härligt att se hur de nu på våren springer ut för att leta vårtecken. Så jag tror nog att vi lyckats en del att få dem intresserade.

Men när du är så intresserad av miljöfrågor, känns inte gjuteribranschen fel bransch att jobba i? Det är ju inte den mest miljövänliga branschen.

Där håller jag inte med. Det finns

en tradition inom gjuteribranschen inom cirkulär ekonomi till exempel. Vi gjuter ner och återanvänder mer än många andra branscher.

OCH DET ÄR en av de stora anledningarna till att Sofie trivs så bra med sitt jobb. Det finns ett stort intresse för miljöfrågor och ledningen prioriterar de frågorna.

För några år sedan hade vi en intern kassation på över tio procent. Efter att vi arbetat med frågan så ligger den idag på under fem procent.

En annan sak man arbetar hårt med är att få kunderna att börja vilja minska produktens klimatpåverkan, exempelvis genom att göra detaljen mer gjutvänlig eller göra lättare produkter som i sin tur bidrar till minskad energiförbrukning. Och det är bara en i raden av många områden man arbetar med för en bättre miljö.

Ute i gjuteriet kommer vi snart att byta ut lamporna till LED-lampor, ►

Jan Hermansson och Joakim Källström diskuterar material.

jag har fått hålla i miljöutbildning för marknadsavdelningen så att de vet vad det handlar om när de säljer, så det händer mycket på flera fronter. Stort som smått, säger Sofie.

Hon säger också att det såklart inte bara är Holsbyverkens gjuterier som arbetar med frågan utan hela branschen. Hon var på en föreläsning med en representant från Volvo i Braås som berättade om att de drillar sina inköpare att välja bra klimatval. Och hon ser det på fler ställen. Allt fler väljer att handla från Sverige, flytta hem produktioner från utlandet och så vidare.

Vi har en broschyr som vi ger till våra kunder för att visa hur mycket vi kan hjälpa till med för att det ska bli så klimatsmart som möjligt.

Så kunskapsöverföring och ett målmedvetet arbete är det som krävs för att hela tiden bli bättre i klimatfrågan är Sofies tes.

TIDEN FÖR INTERVJUN börjar att ta slut och Sofie måste ha möte med filterkillarna som är där för att se över alla filter. Jag säger till henne att jag förstår verkligen varför hon blev nominerad. Hon visar en respekt och ett intresse för alla sina kollegor.

Men jag är verkligen intresserad av alla åsikter och tankar. Det är tillsammans vi gör detta.//

FAKTARUTA HOLSBYGRUPPEN:

Består av Holsbyverken med dotterbolagen Älmhults Gjuteri, Nordcast, Rosenfors Bruk samt Vcast. En företagsgrupp som utvecklar, gjuter och bearbetar.

Gruppen har en egen produktionskapacitet på 17.500 ton gjutgods per år.

Huvuddelen av Holsbygruppens kunder finns inom verkstadsindustrin med behov av gjutgods i vikter från 1 kg till 10.000 kg.

Antalet anställda i gruppen är drygt 100 personer.

Gruppen omsätter omkring 250 miljoner SEK årligen.

MOTIVERING TILL SOFIE STRÅHLE SOM MÅNADENS GJUTARE:

Sofie är engagerad i miljö- och arbetsmiljöfrågor och väl känd och respekterad på Holsbygruppens gjuterier då hon ofta går runt i verksamheten och ser till att allt funkar som det ska med miljö och arbetsmiljö.

SOFIES FEMMA:

Vilken är den senaste låten du lyssnade på Spotify?

Din tid kommer med Håkan Hellström. Jag gillar melankoliska svenska låttexter. Jag försöker få mina döttrar att lyssna på den musik som jag gillar. Så när deras kompisar går omkring och sjunger på trevlig pop så sjunger de på någon Kent-låt.

Senaste statusuppdatering på sociala medier?

Jag har inte något konto på sociala medier. Jag tänker att det är totalt ointressant för folk att veta vad jag sysslar med om dagarna. Dessutom känns det som mycket intrång på min integritet. Då är det roligare att faktiskt träffa någon och få veta vad den personen har gjort den senaste tiden utan att redan veta om det via sociala medier.

Vad läser du just nu?

Jag håller på med Outlander-serien skriven av Diana Gabaldon. Just nu är jag på boken Snö och aska. Jag läste mycket förr, men nu börjar jag ta upp det igen.

Vad skulle du ha jobbat med om du inte gjorde det du gör idag?

Det skulle ju vara något inom kemi. Det skulle vara roligt att jobba som forensiker och analysera bevis vid brottsutredningar. Jag har alltid gillat krim- och deckarböcker.

Vilken låt väljer du till spotifylistan Gjutarlåtar?

Då får det bli en låt som jag alltid måste höja volymen till. Det kommer aldrig att vara över för mig med Håkan Hellström. Det skulle man ju också kunna föra över till mitt klimatarbete.

NYTT FRÅN SVERIGES GJUTERITEKNISKA FÖRENING

Sveriges Gjuteritekniska Förening Kullgatan 17, 561 46 Huskvarna Tfn. 036-12 99 50 E-post sgf-ghs@telia.com
www.sgf-ghs.com Ordförande: Christian Karlsson, Verkställande ledamot: Anders Jansson Tfn. 072-268 87 06

NYA MEDLEMMAR

Följande nya medlemmar har invalts i Sveriges Gjuteritekniska Förening och tilldelats:

Nordöstra avdelningen:

NÖ 4595, **Mattias Fagerlund**, Hildurvägen 7 A, 151 39 Södertälje, Scania CV AB

NÖ 4596, **Jesper Magnusson**, Thermaniusgatan 30, 644 30 Torshälla, huvudprojektledare, SKF Mekan AB
NÖ 4597, **Michael Pettersson**, Tegnérvägen 46, 641 32 Katrineholm, lokal miljökoordinator, SKF Mekan AB
NÖ 4599, **Patrik Hjort**, Istidsgatan 49, 906 55 Umeå, gjuterioperatör, Norrlandsgjuteriet AB

Södra avdelningen:

S 4598, **Christer Almén**, Ekhagsvägen 5, 574 41 Vetlanda, försäljningschef, AB Holsbyverken

Väner-Vätternavdelningen:

VV 4594, **Mats Holmquist**, Landbovägen 18, 421 66 Västra Frölunda, Cast Engineer, Huskvarna AB

FÖDELSEDAGAR

90 år

20 juni, **Åke Andersson**, Eskilstuna

85 år

9 aug, **Sigmund Belbo**, Karlstad
31 aug, **Hans Johansson**, Huddinge

80 år

9 juli, **Torvald Evanni**, Pålshöda
21 juli, **Hans-Olov Lundgren**, Lindesberg
2 aug, **Olle Nordin**, Karlsborg

75 år

14 juli, **Erik Meyer**, Nora
24 juli, **Claes Kilström**, Skövde
3 aug, **Alf Lundström**, Uppsala
9 sep, **Alf Olsson**, Stockholm

70 år

14 aug, **Roger Johansson**, Katrineholm
24 aug, **Gert-Ove Ellström**, Malmö

60 år

16 juli, **Ulf Gotthardsson**, Jönköping
23 juli, **Conny Gustavsson**, Norrahammar
24 juli, **Crister Ek**, Täby

50 år

4 juli, **Joakim Berlin**, Katrineholm
21 juli, **Magnus Kihlström**, Västerås
26 aug, **Dick Jonasson**, Norrköping
28 aug, **Håkon Hansen**, Gamle Fredrikstad, Norge
8 sep, **Cato Merelid**, Brämshult

40 år

18 juni, **Fredrik Nordberg**, Svedala
3 aug, **Christer Petersson**, Bredaryd
2 sep, **Thomas Wrenninge**, Örebro

Avlidna enligt vad som kommit till sekretariatets kännedom:

VV 2736, **Henrik Barth**, Brunsö, 58 år
NÖ 1963, **Kurt Beckius**, Saltsjöbaden, 89 år
NÖ 2481, **Max Strandström**, Helsingfors, Finland, 79 år
VV 4043, **Jarmo Viitala**, Skövde, 60 år

RAPPORT FRÅN SÖDRA AVDELNINGENS ÅRSMÖTE I UNNARYD DEN 16 APRIL 2018

Det blev en härlig vårdag södra avdelningen hade valt för sitt årsmöte i natursköna Unnaryd. Mitt i skogen ligger södra Sveriges mest centralt placerade prototypgjuteri, Unnaryd Modell. Daniel Larsson, VD och Dennis Karlsson, Produktion och beredning mötte upp oss utanför den senast byggda delen, gjuteriet.

Resan som familjeföretaget gjort från starten i garaget 1978 av Lars-Ingvar Larsson, då som modelltillverkare är en bedrift. Idag består Unnaryd Modell av 41 medarbetare och omsätter ca 55 MSEK. Att säga sandgjuteri för aluminium och järn är egentligen ett för litet omnämnande vilket vi fick ta del av under vårt besök. Unnaryd Modell har kontinuerligt satsat och har byggt upp verksamheten på så sätt att de har idag allt i eget hus från modell, formning, gjutning, bearbetning, kvalité och montering. Med sju stora kliv har företaget tagit stora tekniskskiften tidigt. Detta fordrar i sin tur behovet av att följa efter med nästa stora del, kunskap och kompetens hos personalen.

Här möts vi av en härlig framåtanda och positiv inställning till tuffa utmaningar. Daniel är mycket stolt över sin personal och tillägger för att vi ska klara våra tuffa uppsatta delmål är vi medvetna om att vägen till kunskap är krokig. Det får den vara också och vi delar med oss av den till våra kunder. Teknisk kompetens och korta beslutsvägar är viktiga framgångsnycklar.

Unnaryd Modell är idag erkänt väldigt duktiga när helheten värdesätts av frästa och gjutna prototyper. Kunderna finns bland flera OEM inom fordon eller dess underleverantörer och gjuteriet erhöll Volvo Quality Award 2016. Ska man vara bland de främsta prototypgjuterierna så måste man också nämna hög omsättningshastighet, där det kan handla om 10 stycken nya artiklar per vecka och därutöver ett snitt på sju stycken återkommande artiklar.

Efter studiebesöket hölls det årsmöte och den nya styrelsen ser ut som följer:

Izudin Dugic, ordförande
Marcus Schagerlöv, sekreterare
Gert-Ove Ellström, kassör
Christer Nilsson, vice ordförande
Ted Persson, ledamot
Magnus Andersson, klubbmästare
Alexander Karsten, ledamot

Eftermiddagen avslutades med en god och trevlig kamratmiddag på Alebo pensionat.

Vid pennan,
Marcus Schagerlöv

VÄNERN – VÄTTERNAVDDELNINGENS ÅRSMÖTE I MÖLLTORP 2018

I strålende vårsol samlades den 11 april 19 medlemmar vid Mölltorps Gjuteri & Mek. Verkstad. Vi hälsades välkomna av VD Marie Nordh och fick en allmän information om verksamheten innan vi guidades igenom anläggningen. Vi fick även bevittna en avgjutning av ett antal flaskor.

Företaget bildades redan 1952 och har sedan dess drivits vidare inom samma familjer. Idag är man 22 anställda fördelade på gjutning, bearbetning och en plåtverkstad. Medelåldern på personalen är ca 30 år.

Tillverkningen består dels av eget gods till försäljning av allehanda prydnadsföremål såsom lyktstolpar, soffgavlar, blomurnor och kaminer, dels kundbeställningar i en mängd olika storlekar både vad gäller detaljer och antal. Kundkretsen är blandad med tonvikt på gruvindustrin.

Man hanterar idag cirka 400 olika aktiva modeller av varierande storlek. I modellförrådet finns cirka 1 000 artikelnummer. Årsproduktionen växlar mellan 500 och 800 ton/år. Största gjutvikten är cirka 3 ton för gråjärn och 1,8 ton för segjärn. Batchstorlekarna varierar ifrån enstyck upp till cirka 40 stycken detaljer.

Smältning sker i två kinesiska elugnar med volymen 1 ton resp. 1,5 ton. Man gjuter olika legeringar av grå- och segjärn. Formningen sker i en HWS flaskformningsanläggning (650x820x580 mm) samt i diverse större enstycksflaskor. Furanhartsbunden formmassa används till större gjutstycken och mestadels också till kärnor. Mindre kärnor tillverkas med SO2-metoden.

Gjutning sker två gånger/dag och arbetstiden är dagtid för samtliga förutom att en person börjar tidigare på morgonen och slår upp föregående dags eftermiddagsgjutning.

Deltagarnas tack för det intressanta studiebesöket framfördes av Ulf Gotthardsson. Därefter förflyttade sig deltagarna till personalmatsalen för fika och årsmötesförhandlingar. Eftermiddagen avslutades med en välsmakande kamratmåltid på restaurang Sanny Thai i närliggande orten Karlsborg.

ÅRSMÖTESFÖRHANDLINGAR

Till mötesordförande valdes kassören Ulf Gotthardsson. Ordinarie ordföranden var

förhindrad att delta i sammanträdet. Till sekreterare valdes Jan-Erik Berner och till justeringsmän Ingvar Hallgren samt Håkan Säll. Parentation hölls över medlemmarna Bernt-Håkan Melin samt Bertil Thyberg, vilka avlidit under verksamhetsåret 2017.

Styrelsens årsberättelse upplästes och godkändes med anmärkning gällande förfarandet kring höstmötet i Karlstad och lades till handlingarna. Kassaberättelsen upplästes av kassören med förklaringar om debet och kredit. Ekonomin är fortsatt god. Årsmötet godkände densamma. Revisorernas berättelse upplästes och lades med godkännande till handlingarna varefter styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

Till ordförande för ett år omvaldes Niclas Raunegger och till ledamot för två år nyvaldes Martin Ståhlberg, Arvika. Till ledamot för två år omvaldes Jan-Erik Berner, Skövde. Till revisorer för ett år, omvaldes Elisabeth Holst

Samuelsson och Mariann Ulkner. Till revisorsuppleant för ett år omvaldes Ingvar Hallgren. Sedan tidigare ingår i styrelsen valda på två år 2017: Sten Farre (vice ordförande), Mats Schüller (sekreterare), Ulf Gotthardsson (kassör), Anna Sabel (ledamot) och Dennis Karlson (suppleant). Till representanter i Huvudstyrelsen för ett år, omvaldes Niclas Raunegger och Jan-Erik Berner samt som suppleant omvaldes Sten Farre.

Till valnämnd för ett år omvaldes Ingemar Svensson, (sammankallande), Mikael Wetterheim och Bengt Nygren. Till suppleanter i valnämnden omvaldes Olle Friberg och Ingvar Hallgren.

Som avslutning nämndes att avdelningen har 335 medlemmar och därmed är den största av de tre avdelningarna inom SGF.

Jan-Erik Berner

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Time to change!?

Då var det dags att än en gång förse er med några av mina och styrelsens tankar och funderingar samt det arbete vi just nu gör.

Det har nu gått några månader sedan vi hade vårt mycket lyckade event i form av Gjuteridagarna uppe i Södertälje, ett event som lockade rekordmånga deltagare. Går vi tillbaka till 2016 års dagar så är det i stort sett en fördubbling av deltagarantalet. Fantastiskt roligt! Detta hade inte skett om vi hade valt att köra samma arrangemang som vi alltid tidigare gjort. Jag vill rikta ett stort tack till Scania som på ett föredömligt sätt tog emot ett stort gäng (närmre 100 personer) deltog i studiebesöket på gjuteriet. Stort tack även till projektgruppen som arrangerade och planerade eventet, även alla föredragshållare och sist men inte minst tack alla ni som kom till Södertälje och deltog i Gjuteridagarna 2018. Vi har nu påbörjat arbetet med alla de synpunkter som inkommit i den enkäten som delades ut. Planering för 2019 års dagar är redan igång.

När det kommer till det här med förändringar så är det alltid väldigt svårt att faktiskt våga förändra något, förändra något som faktiskt är rätt bra! Man vill ju sällan försämrå något som är bra, men det är just detta modet vi inom föreningen måste ha, att just våga förändra! Om vi hela tiden går i nutid och gör som i dåtid så kommer gapet till slut bli för stort för att hänga med den nya tiden och möta framtiden på ett rustat sätt.

Vi har stora utmaningar framför oss inom föreningen, men även branschen som sådan. Vi har en ojämn ålderstruktur och jag kan konstatera att det fortfarande är väldigt mansdominerat på våra olika tillställningar och även arbetsplatser, de flesta av oss har svårigheter att hitta yrkeskunnig personal. Vad ska vi då göra för att lösa detta? Jag har idag inga bra svar på denna fråga, men vi måste framförallt börja med att vara bra ambassadörer för vår förening/bransch/företag när vi väl träffas, allt ifrån hur vi betar oss till hur vi tar hand om och bemöter nya medlemmar och kolleger. Det är väldigt viktigt att alla nya känner sig välkomna i vår förening tillika bransch.

Att vi blir bättre på att belysa och mark-

nadsföra vilken fantastisk bransch gjuteribranschen faktiskt är. Vilken påverkan man kan ha på en hel förädlingskedja, hur vi här väver samman ett uråldrigt hantverk med den absolut senaste tekniken. Allt under samma tak så att säga. Det var just detta som en gång i tiden fångade mitt intresse för Svensk gjuteriindustri.

Vi måste som bransch bli väldigt bra på att ta hand om all den rutin vi har men även våga släppa fram de yngre personerna med all sin kreativitet och ny kunskap som nu kommer in i branschen. Vill här citera Conny Oldenby: Unga människor springer snabbare, men de gamla vet vägen. Det är just detta vi ska väva samman i både bransch och förening. Kloka ord Conny!

Vi måste ha en tydlig värdegrund, som belyser alla människors lika värde, vi behöver jobba med jämställdhet, detta för att i framtiden fortsatt vara en attraktiv bransch att jobba i. Här har vi som är medlemmar i föreningen och branschrepresentanter ett väldigt stort ansvar, och det är dessa frågor som vi nu jobbar med inom styrelsen, vilken värdegrund skall vi luta oss mot? hur kan vi öka antalet medlemmar? vad är medlemsnytta? digital utveckling, och marknadsföring. Vi jobbar även mycket med arbetsätt inom styrelsen, tydligare ramverk, tydliga arbetsbeskrivningar. Vi ser också klara synergier med ett samarbete över "gränserna" med ex Gjuteriföreningen, här kanske vi i framtiden kan tänka lite likadant vad gäller ex års kongressen/strategidagar, kanske till och med till hösten 2019 att detta kan bli verklighet. Vi får se vad som händer.

Det känns väldigt spännande just nu att få

verka inom styrelsen med alla dessa frågor och utmaningar som vi nu står inför. Vi tror vi är på rätt väg. Det vi definitivt vet är att vi måste anpassa och rusta oss som förening och bransch för framtiden.

GIFA 2019 som äger rum den 25/6-29/6, har vi nu börjat titta på lite olika alternativ för hur ett arrangemang kan tänkas se ut, vi jobbar just nu på 2 olika spår. Mer info kommer.

Avslutningsvis så vill jag visa en bild jag fick skickat till mig av en kollega, och jag tycker den är fantastiskt kul och talande för hur vi människor överlag fungerar.

Tack för att ni tog er tid, hoppas ni får en intressant läsning även i detta nummer.

Vänliga hälsningar

Christian Karlsson, ordförande.

NYTT FRÅN SVENSKA GJUTERIFÖRENINGEN

Svenska Gjuteriföreningen, Box 2033, 550 02 Jönköping Tfn 036-726 78 00 info@gjuteriforeningen.se www.gjuteriforeningen.se

FÖRENINGENS KOMMUNIKATION

Gjuteriföreningens främsta uppgift är att skapa medlemsnytta. Här ligger även att vi har en effektiv information och kommunikation med medlemsföretag och andra intressenter. Detta för att alla skall veta vad som, görs inom föreningen. Under 2017 antogs en ny kommunikationsplan för att nå ut till rätt målgrupp med rätt information.

Vi arbetar med flera kanaler för att kommunicera med medlemmar, intressenter, beslutsfattare och allmänheten. Nedan följer en kort utvärdering av aktiviteter som gjort gångna året samt hur utgången har varit.

GJUTERIFÖRENINGEN.SE

Hemsidan är en viktig knutpunkt och i många fall den första kontakt man har med Gjuteriföreningen. Under 2017 uppdaterades allt material på hemsidan för att göra det lättare för våra besökare att orientera sig. Ändringarna har resulterat i mer aktivitet på hemsidan, dock är det svårt att ge exakta siffror på antalet fler besök då det inte fanns ett mätinstrument kopplat till den gamla sidan. I dagsläget besöks sidan av ca 200 sessioner per vecka, och i snitt 122 unika besökare. Av dessa kommer den stora majoriteten via sökmotorer. Vi kommer fortsätta att arbeta för att öka trafiken till hemsidan, genom att öka synligheten på olika sökmotorer samt med att hänvisa till hemsidan

från olika hänvisningsplatser, så som LinkedIn och nyhetsbrevet. Målet är att under 2018 öka antalet enskilda besökare till 300 sessioner per vecka. Just nu pågår en modernisering av hemsidans layout och vi tar fram en interaktiv medlemsförteckning.

SOCIALA MEDIER

På LinkedIn har vi ökat från 71 följare i början på 2017 till 140 i slutet på året. Målet är att öka antalet följare under året till 250 genom att vara mer aktiva och uppmuntra till delning. Välkomna att följa oss på LinkedIn.

KONFERENSER

Gjuteridagarna är en av våra stora succéer. Deltagarantalet har ökat kraftigt under de senaste åren tack vare samarbetet med Gjuteritekniska föreningen, ett program som tilltalar många samt spännande studiebesök. Inför nästa

år tar vi vara på de synpunkter som utvärderingen gav för att göra eventet ännu bättre.

Antal deltagare

2016: 100 deltagare

2017: 140 deltagare

2018: 200 deltagare

VAD VÄNTAR HÄRNÄST

För att skapa ytterligare en hänvisningsplattform samt kommunicera ut information till andra branscher och industrier så har Gjuteriföreningen skaffat ett medlemskap på Metal Supply. Tanken är att vi genom Metal Supply ska kunna nå ut till alla dem som prenumererar på deras samt Verkstädernas nyhetsbrev.

SAVE-THE-DATE

Nu finns chansen att påverka branschens framtid. Årets Strategidagar kommer att hållas i Halmstad den 3–4 oktober. Inbjudan med mer information kommer strax innan sommaren.

NYA MEDLEMMAR

CSM NDT Certification AB - en komplett leverantör av utbildning och tjänster inom oförstörande provning.

KMC Ytbehandlingar – leverantör av blästermaskiner, blästermedel, maskiner för formrengöring och verktygsrengöring, eldfasta produkter och material.

Thermo Scientific – leverantör av analysinstrument.

GJUTERIFÖRENINGENS ARBETSTIDER UNDER SOMMAREN

Mellan v.29 och v.33 kommer Gjuteriföreningen att hålla stängt. Vid brådskande ärenden går det att nå oss på telefon. För kontaktuppgifter samt mer information, besök www.gjuteriforeningen.se.

NYGJUTET VID TEKNISKA HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Tekniska Högskolan i Jönköping, Box 1026, 551 11 Jönköping Tfn 036-10 10 00 Fax 036-10 05 98 info@ju.se www.ju.se

SANDKUNSKAP SPRIDS BÅDE NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT

Sandprojektet "New Generation of Foundry Sands" nådde halvtid. Men nu fortsätter det i full fart under 2018 med finansiering från Jönköping University och Regionförbundet i Jönköpings Län.

Syftet med projektet är att främja en hållbar produktion av gjutgods vilket innebär kostnadsbesparingar och minskad miljöpåverkan av sandprocesserna.

Text: Jozsef Tamas Svidro

Foto: Jönköping University

Gjutgodsanvändare ställer strikta krav att på kort tid leverera tekniskt avancerade gjutgods. Detta ställer tuffa utmaningar på gjuterier och deras underleverantörer när det gäller produkt- och processoptimering. Dessutom behövs ny kunskap för att öka innovationsförmågan som kan skapas i samarbete mellan gjuterier och sina underleverantörer, säger Judit Svidró och Attila Diószegi, projektledare.

Projektet riktar sig till att förbättra egenskaper av formsand genom att öka förståelsen för dess termiska beteende, således fokusera på studier av olika typer av kvartssand med varierande geologiska ursprung. "New Generation of Foundry Sand" projektet jobbar dessutom med mer praktiska och företag- och processrelaterade frågor.

I maj hölls projektets årsstämma med deltagare från avdelningen för material och tillverkning vid Jönköpings universitet, Bruzaholms bruk, Sandvik SRP och Sibelco Nordic. Universitetets forskare och företagens specialister funderade där kring projektets kommande forskningsstrategi.

Ett nytt examensarbete vid avdelningen för Material och Tillverkning med inriktning mot formmaterial har slutat i januari 2018. Bharath

Neevane Sreenivasa student vid JU gjorde sitt master examensarbete med inriktning på kvartssandens termiska egenskaper inom ramen för projektet "New Generation of Foundry Sands".

Kursen "Formmaterial i Gjuteriteknik" kommer ges igen till hösten under veckorna 44 till 48 inom online masterprogrammet Gjutmagistern. Under kursen får deltagarna chansen att nätverka med internationella studenter med sand och formteknisk anknytning från hela världen.

Missade du att söka till hela programmet i april, har du fortfarande möjlighet att ta Formmaterial i Gjuteriteknik som fristående kurs, säger Nils-Eric Andersson, programledare

Bruzaholms Bruk har tillsammans med avdelningen för Material och Tillverkning vid JU nyligen lanserat ett pilotprojekt med syfte att använda kursinnehållet av "Formmaterial i Gjuteriteknik" för strategisk kompetensförsörjning.

Personaler i gjuteriet med olika bakgrund får möjlighet att utveckla sig inom formmaterial genom att de får genomgå de inspelningarna från kursen och att hålla seminarier och prata mer om ämnet, säger Madelene Zetterlind, pilot projektledare vid JU.

I somras släppte ASM International en ny handbok med titeln "Volume 1A: Cast Iron Science and Technology". Judit Svidró och József Tamas Svidró, forskarna inom sand vid avdelningen för Material och Tillverkning har

fått förmånen att bli inbjuden att samarbeta som författare med Professor John Campbell från University of Birmingham på kapitlet "Moulding and Casting Processes".

Kapitlet har nu blivit obligatorisk kurslitteratur i kursen "Formmaterial i Gjuteriteknik", säger Judit Svidró, lärare i kursen.

Emilia Wildhirt, doktorand inom formmaterial vid AGH University of Science and Technology spenderade sin månad hos Jönköping University som gästforskare. Målet med hennes vistelse var att fördjupa samarbete mellan de två universitet och påbörja framtida gemensamma verksamheter gällande sandforskning.

Aktiviteter i Polen fortsätter med planerade föreläsningar om forskning och utbildning inom sand i Jönköping i samband med 73:e WFC Världskongressen i september 2018.

Jozsef Tamas Svidro

NAMN: Salem Seifeddine

YRKE: Avdelningschef för materialtillverkning vid JU samt professor i materialmekanik.

ÅLDER: 40 år.

BOR: I Jönköping.

FAMILJ: Fru och tre barn.

INTRESSEN: Familjen och att vara ute i naturen.

LÅT PÅ SPOTIFYLISTAN "GJUTARLÅTAR": Jag är ett Bruce Springsteen-fan så det får bli "Dancing in the dark".

SNART KAN DET VARA FÖRSENT....

Alla pratar vi idag om Industri 4.0 och begreppen "smarta fabriker" eller "smart tillverkning". Någon gång år 2013 arrangerade jag en workshop i Jönköping kring "Data Mining" i syfte att starta en kartläggning rörande vad vi gör med all den data vi samlar in; data om materialen, processen inkl. verktyg, kvaliteten mm. Om jag minns det hela rätt så hade vi inte så många deltagare vid det tillfället; enbart ca 5-7 företag deltog vilka medgav att data sparas. Men enbart ett fåtal analyserar och drar lärdomar från all den insamlade datan. Jag skulle även vilja kalla det all den insamlade "know-how". Vi ska se det så; för det är ju vårt kunnande som vi egentligen sparar; men jag blev förvånad över att vi majoriteten inte analyserar datan. Förvånande nog, finner jag samma mönster idag; allt fler bolag sparar data men fåtal använder dessa i syfte att arbeta förebyggande och/eller för ständiga förbättringar. Och det är inte lätt heller att bearbeta eller analysera all den insamlade data; vilka är de "rätta" parametrarna som ger den "rätta" kvaliteten mm. Men innan jag tågar vidare låt mig ta ett uppehåll här och introducera min kollega professor Niklas Lavesson som forskar inom det numera heta området Artificiell intelligens (AI). Niklas förklarar begreppet för mig att AI är ett datavetenskapligt forskningsområde med rötter från bland annat filosofi, neurovetenskap, matematisk statistik och psykologi. Det övergripande målet inom AI är att utveckla vår kunskap om och förståelse för intelligent maskiner och datorprogram; det vill säga maskiner som uppvisar det vi människor uppfattar som intelligent beteende.

Den ursprungliga idén bakom AI var att mänsklig intelligens kunde beskrivas så detaljrikt och precist att det skulle vara möjligt för en dator att simulera intelligens. Idag vet vi att vår kunskap om mänsklig intelligens är begränsad och att även låg intelligens och begränsad kognitiv förmåga är för komplicerad för att beskriva detaljrikt och implementera i datorer.

Dagens forskning och teknikutveckling inom AI

Niklas berättar vidare att maskininlärning, den del av AI som rör inlärning och anpassning, har kanske mer än något annat delområde bidragit till den snabba utvecklingen och spridningen av AI-teknik som vi ser idag. Med metoder från maskininlärning blir det möjligt att utveckla mjukvara som själv kan öka sin kunskap eller förbättra sin förmåga att utföra en uppgift genom erfarenhet. Dessa metoder är beroende av ofta stora mängder digitala data för att utveckla sin förmåga eller för att utvinna information och identifiera relevanta mönster som behövs för att generalisera. Man kan säga att dagens AI-teknik, som till stor del bygger på maskininlärning, och den pågående digitaliseringen utvecklas växelvis: AI-tekniken behöver digitala data om uppgiften som ska lösas och sporrar den som vill automatisera någon uppgift att digitalisera och digitaliseringen av allt fler miljöer och världsiga eller mänskliga aspekter bidrar på sikt till nya tillämpningsområden för AI.

AI ur ett internationellt och nationellt perspektiv

Från att ha varit ett ganska obskyrt akademiskt forskningsområde har AI intagit en position internationellt som en av dagens och morgondagens viktigaste teknikområden. USA har länge haft en ledande roll inom både den akademiska forskningen och tillämpningen av AI inom industri, näringsliv och samhälle. Kanada och Kina är på väg att inta ledande positioner. Japan har länge varit ledande inom flertalet robotik- och automationsområden.

Sverige är ett mycket framgångsrikt land vad gäller forskning och innovation inom en rad områden. Bredbandsuppkopplingen och digitaliseringen har prioriterats i Sverige; vi är ständigt uppkopplade. Men AI-forskningen har dessvärre varit ekonomiskt eftersatt under en lång tid i internationell jämförelse. Därav följer att Sverige nu har relativt få AI-forskare, ingenjörer och experter jämfört med exempelvis USA och Kanada.

En positiv utveckling rörande AI i Sverige kan emellertid skönjas. Regeringen gav i slutet på förra året Vinnova i uppdrag att kartlägga och analysera det nationella läget gällande AI. Vinnovas rapport beskriver framtagandet av AI som viktig för samtliga sektorer och näringsgrenar och betydande för svensk konkurrens- och innovationskraft framöver.

AI för gjuteribranschen - hoppa på det digitala tåget redan idag!

Kollegor, jag antar att ni förstår vart jag är på väg. Det är dags att göra en transformering från the "digital shadow" till the "digital twin". Likt flera andra områden inom tillverkningsindustrin innehåller gjuteribranschen såväl små som stora aktörer och mognaden vad gäller digitalisering, automation och AI varierar. Det är uppenbart att gjuteribranschen måste öka exporten och förmågan att konkurrera internationellt för att överleva på sikt. Det finns god anledning att anta att AI som teknikområde kan tillämpas inom en rad områden, processer och aktiviteter inom gjuteriet för att exempelvis öka produktionseffektiviteten, minska materialförbrukningen, minska kassation samt öka förmågan att proaktivt renovera eller byta ut utrustning och maskiner i rätt tid mm. Moderna metoder från maskininlärningsområdet kan användas för såväl kalibrering och optimering av maskiner och utrustning som för prediktion och simulering. Det finns exempel på tidig tillämpning av AI och maskininläring inom gjuteribranschen i Sverige: Novacast i Ronneby undersökte tillämpningen av neurala nätverk för optimering av gjuteriprocesser redan på 1990-talet. På grund av AI-områdets utveckling och dagens hårdvaruprestanda finns det nu en historisk möjlighet att skapa innovation inom gjuteribranschen genom en kreativ och nytänkande tillämpning av intelligenta, interaktiva och visuella teknologier.

Vinnovas rapport framhäver också att Sverige måste agera kraftfullt och snabbt. Så återigen, vid avdelningarna för Material och tillverkning samt Datateknik och informatik vid Jönköping University finns det erfarna och meriterade forskare som gärna stödjer er i strävan för införandet av det "digitala gjuteriet" för att bibehålla samt stärka konkurrenskraften; det kallar vi gärna för "samverkan 4.0".

Salem Seifeddine och Niklas Lavesson

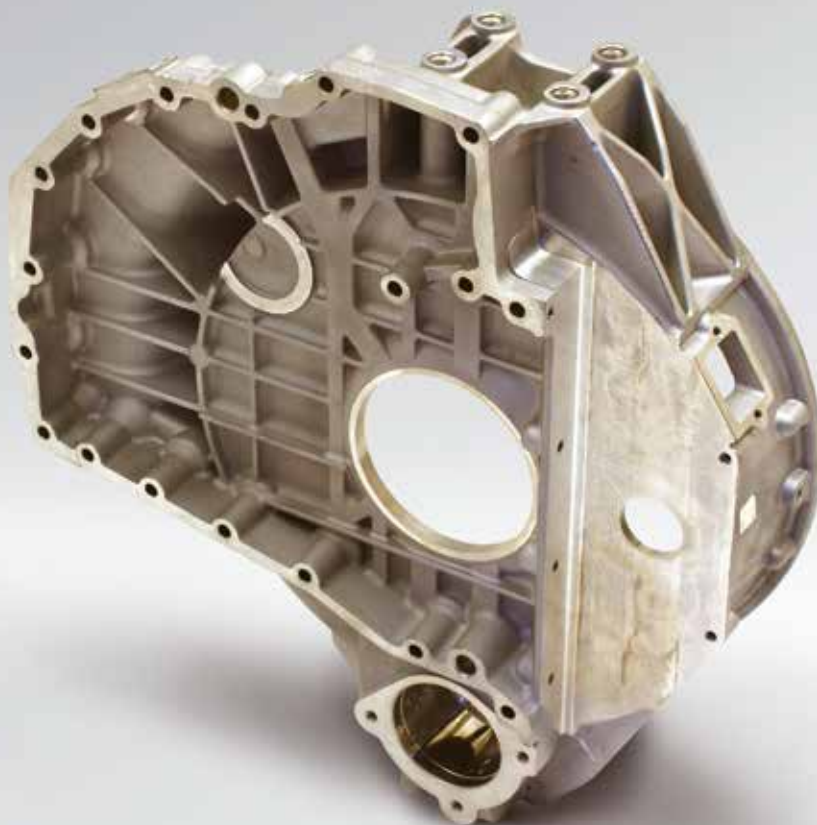
CALDERYS NORDIC

DIN LEVERANTÖR AV KOMPLETTA
ELDFASTA LÖSNINGAR

 calderys
a member of Imerys

www.calderys.se

När utmanade du din leverantörs kompetens senast?

Hur kan en inköpare vara säker på att den nuvarande gjutgodsleverantören levererar rätt lösning, på kort och lång sikt? Val av rätt leverantör vid varje inköpstillfälle är både tidsödande och resurskrävande. En stor del av tekniskt avancerade produkters långsiktiga konkurrenskraft bestäms i samband med produkt- och processoptimering. Detta ställer höga krav på valda leverantörers produkt- och processkunskaper, innovationsförmåga samt gott samspel med Era konstruktions- och produktionsavdelningar.

En av de centrala tankarna hos Fundo är att erbjuda

sina kunder Skandinaviens högsta tekniska kompetens inom kokillgjutna och lågtrycksgjutna komponenter. Vi levererar gärna färdiga detaljer inklusive bearbetning, värmebehandling och ytbehandling. Då får våra kunder rätt förutsättningar för långsiktig konkurrenskraft för sina produkter.

Tveka inte att höra av Er till oss om Ni vill veta mer om hur vi kan hjälpa Er att öka Er konkurrenskraft. Vi hjälper gärna för att finna rätt verktygslösning, rätt automatiseringsgrad, rätt legering, mm, det vill säga rätt totallösning för Er.

